

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

Alternativní tresty a jejich dohled probační a mediační služby

Bakalářská práce

Autor: Lenka Průšová, DiS.

Studijní program: B Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální politika a sociální stát

Vedoucí práce: JUDr. et Mgr. Filip Rigel, Ph.D.

Hradec Králové, 2022

Zadání bakalářské práce

Autor:	Lenka Průšová, DiS.
Studium:	U1890
Studijní program:	B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce ve veřejné správě
Název bakalářské práce:	Alternativní tresty a jejich dohled Probační a mediální služby
Název bakalářské práce AJ:	Alternative punishments and their supervision by the Probation and Mediation Service

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá tematikou alternativních trestů a jejich využití. Cílem teoreticky koncipované části bakalářské práce je popsat základní pojmy, které se týkají alternativních trestů, jejich forem a činnost probační a mediální služby. Cílem prakticky orientované části bakalářské práce je pomocí dotazníkového průzkumu zjistit povědomí a názor širší veřejnosti v České republice o alternativních trestech, možnosti využití a jejich efektivitu. Z metodologického hlediska bude využito metody studia odborných pramenů a literatury, metody kvantitativního dotazníkového šetření.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ. Kapitoly z penologie II. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. SOTOLÁŘ, Alexander, Pavel ŠÁMAL a František PŮRY. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: C.H. Beck, 2000. SVOBODA, Ivo. Úvod do studia Mediace a probace. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005.

Zadávací pracoviště:	Ústav sociální práce, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	JUDr. et Mgr. Filip Rigel, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Lucie Smutková, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	30.4.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne .....

.....

Lenka Průšová, DiS.

Poděkování

Děkuji JUDr. et Mgr. Filipu Rigelovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, podnětné rady, ochotu a pomoc při jejím zpracování.

Abstrakt

PRŮŠOVÁ, Lenka. *Alternativní tresty a jejich dohled probační a mediační služby*. Hradec Králové, 2022. 61 s. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav sociální práce. Vedoucí práce: JUDr. et Mgr. Filip Rigel, Ph.D.

Bakalářská práce se zabývá tematikou alternativních trestů a jejich využitím. Cílem teoreticky koncipované části bakalářské práce je popsat druhy alternativních trestů, vysvětlit související pojmy a nastínit funkci restorativní justice a probační a mediační služby.

Cílem prakticky orientované části bakalářské práce je pomocí dotazníkového průzkumu zjistit povědomí a názor širší veřejnosti v České republice na alternativní tresty, možnosti jejich využití a jejich efektivitu.

Dotazníkové šetření se převážně zaměřuje na podmíněný trest odnětí svobody, trest obecně prospěšných prací a trestu domácího vězení.

Při zpracování dotazníků budu používat metodu studia odborných pramenů a literatury a metody kvantitativního dotazníkového šetření.

Klíčová slova:

alternativní tresty, trestný čin, trest, restorativní justice, Probační a mediační služba

Abstract

PRŮŠOVÁ, Lenka. *Alternative punishments and their supervision by the Probation and Mediation Service*. Hradec Králové, 2022. 61s. Bachelor thesis. University of Hradec Králové – The Institute of Social Work.

The bachelor thesis deals with the topic of alternative punishments and their use. The aim of the theoretically conceived part of the bachelor thesis is to describe the types of alternative punishments, explain related concepts and outline the function of restorative justice and probation and mediation services.

The aim of the practically oriented part of the bachelor's thesis is to use a questionnaire survey to find out the awareness and opinion of the general public in the Czech Republic on alternative punishments, the possibilities of their use and their effectiveness.

The questionnaire survey mainly focuses on suspended prison sentences, community service sentences and house arrest sentences.

When processing the questionnaires, I will use the method of studying professional sources and literature and the method of quantitative questionnaire survey.

Keywords:

alternative punishment, crime, punishment, restorative justice, Probation and Mediation Service

Obsah

Seznam zkratk	1
Úvod	2
1 Trestný čin	4
2 Trest	6
2.1 Rozdělení	8
2.2 Funkce	10
3 Restorativní justice	12
3.1 Probační a mediační služba ČR	13
4 Alternativní tresty a opatření	15
4.1 Alternativní tresty	16
4.1.1 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody	18
4.1.2 Domácí vězení	18
4.1.3 Obecně prospěšné práce	19
4.1.4 Propadnutí majetku	19
4.1.5 Peněžitý trest	19
4.1.6 Propadnutí věci	19
4.1.7 Zákaz činnosti	20
4.1.8 Zákaz držení a chovu zvířat	20
4.1.9 Zákaz pobytu	20
4.1.10 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	21
4.1.11 Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání	21
4.1.12 Ztráta vojenské hodnosti	21
4.1.13 Vyhoštění	21
5 Praktická část	23
5.1 Cíle výzkumného šetření	23
5.2 Metodologie	24

5.3 Etika a rizika výzkumu	25
5.4 Transformační tabulka	26
5.5 Výzkumný vzorek	28
5.6 Analýza získaných dat	29
5.6.1 Analýza.....	30
5.6.2 Vyhodnocení	47
Závěr	49
Seznam tabulek	51
Seznam grafů	52
Seznam zdrojů	53
Příloha I – dotazníkové šetření	I

Seznam zkratek

AT	–	Alternativní trest
ČR	–	Česká republika
DV	–	Trest domácího vězení
LPS	–	Listina základních práv a svobod
NTOS	–	Nepodmíněný trest odnětí svobody
OPP	–	Trest obecně prospěšných prací
PMS	–	Probační a mediační služba
PTOS	–	Podmínečný trest odnětí svobody
TOS	–	Trest odnětí svobody
T.Č.	–	Trestní čin
Trestní zákoník	–	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
VTOS	–	Výkon trestu odnětí svobody

Úvod

Když jsem pracovala jako sociální pracovníce v dětském domově, setkala jsem se poprvé v praxi s problematikou probace a mediace a s ní související tematikou alternativních trestů. Mnoho rodičů našich dětských klientů totiž mělo s alternativními tresty osobní zkušenost. Velká část z nich měla nařízený dohled probační a mediační služby a dle jejich reakcí to bohužel většinu z nich silně obtěžovalo. Určitá motivace k nápravě, a také ke změně přístupu k jejich rodinným poměrům, však byla patrná. Většina těchto rodičů totiž měla značnou snahu získat své děti, které v ústavní péči skončily prakticky ve všech případech jejich vinou, zpět do své péče. Dle mého názoru byly tedy výsledky dobré. Také práce probační a mediační služby jako organizační složky státu je, soudím, v této oblasti velmi prospěšná, protože pomáhá nalézat řešení nejen v oblasti náhrady škody, ale hledá i konkrétní vysvětlení, proč k trestnému činu došlo, čímž pro příště pomáhá pachateli situaci lépe zhodnotit. Má tedy silnou prevenční schopnost.

Pro mne, jako pro sociální pracovníci, je důležité, že u trestů nespojených s bezprostředním odnětím svobody je u pachatele daleko větší možnost nápravy, protože ponecháním odsouzeného na svobodě mu je projevena důvěra, která by ve většině případů měla mít a má silný motivační efekt. V ukládání alternativních trestů stále existují rezervy a ne vždy jsou veřejností přijímány kladně. Většina lidí z širší majoritní společnosti má, podle mých zkušeností, o fungování a smyslu alternativních trestů a probačním dohledu zkreslené představy. Mnoho lidí z mého okolí, kteří nepracují v sociální sféře, považují alternativní tresty za zbytečné a málo účinné. Mají za to, že stát tímto způsobem nesmyslně utrácí peníze za lidi, kteří si šanci na nápravu nezaslouží, zklamou a stejně nakonec skončí ve vězení. Rozhodla jsem se proto v rámci této mé bakalářské práce zjistit, jaký má ve skutečnosti veřejnost názor a povědomí o alternativních trestech, jejich smyslu a o práci probačních a mediačních úředníků.

Práce je rozdělena do dvou základních částí, do teoretické a praktické. Cílem teoreticky koncipované části bakalářské práce je popsat základní druhy alternativních trestů, vysvětlit související pojmy a nastínit funkci restorativní justice a Probační a mediační služby. V teoretické části jsou na základě studia odborné literatury charakterizovány základní pojmy související s vybranou problematikou alternativních trestů, restorativní justice a činnosti Probační a mediační služby. Práce je dělena do 5 kapitol. 1. kapitola se snaží charakterizovat pojem trestný čin s uvedením příslušné legislativy a je v ní popsáno, jak se jednotlivé trestné činy rozdělují. 2. kapitola definuje pojem trest z různých hledisek. První dvě definice se snaží trest charakterizovat z hlediska sociologického a psychologického a třetí z hlediska trestně právního, které je pro práci zásadní. Na tuto definici navazují dvě podkapitoly, v nichž je popsáno rozdělení a funkce trestů opět dle trestního práva. 3. kapitola objasňuje pojem restorativní justice a v podkapitole je charakterizována činnost Probační a mediační služby, která je jejím hlavním nástrojem. Ve 4. a vzhledem k tématu práce i nejdůležitější kapitole teoretické části je blíže popsán pojem alternativní tresty a opatření. V podkapitolách jsou nakonec podrobněji charakterizovány alternativní tresty a jejich formy nejčastěji využívané v českém právním systému.

Cílem prakticky orientované části bakalářské práce je pomocí dotazníkového výzkumného šetření zjistit povědomí a názor širší veřejnosti v České republice na alternativní tresty, možnosti jejich využití a jejich efektivitu. Praktická část je popsána v 5. kapitole a v podkapitolách popisuje metodologii a popis zadávání a průběhu výzkumu, charakteristiku vybrané cílové skupiny, konkrétně širší veřejnosti a analýzu a vyhodnocení získaných dat.

Závěr práce shrnuje zjištěné poznatky, které z ní vyplývají a na jejich základě je pak navržen možný postup a doporučení. Doufám, že práce obsahuje všechny náležitosti, osloví případného čtenáře, a alespoň z části mu danou problematiku objasní.

1 Trestný čin

V této kapitole je definován trestný čin (dále T.Č.), uvedena příslušná legislativa a popsáno rozdělení T.Č.

T.Č. je dle trestního zákoníku takový čin, který takto označuje trestní zákon, a který vykazuje znaky v tomto zákoně uvedené, přičemž obě podmínky musí být splněny současně. K tomu, aby byl člověk za T.Č. odpovědný, je třeba, aby byl úmyslně zaviněn, pokud zákon výslovně nestanovuje, že stačí zavinění z nedbalosti. Trestní odpovědnost lze zároveň uplatňovat v případech společensky škodlivých. Společenská škodlivost sama však není podmínkou T.Č. V případě, že čin nebude trestními orgány uznán za společensky škodlivý, bude stíhání zastaveno. Základním pramenem trestního práva jako takového, je již zmíněný trestní zákoník, účinný od 1. ledna 2010 ve znění pozdějších předpisů (dále jen trestný zákoník). Definice T.Č. je uvedena v ustanovení § 13 trestného zákoníku, cituji: *„Trestný čin je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“* Dle tohoto zákona je tedy pro trestnost důležité, aby čin splňoval určité znaky. V první řadě musí být jeho společenská nebezpečnost větší než nepatrná, dále musí být úmyslně zaviněn, nebo v určitých případech postačí i nedbalostní jednání. Při posuzování, zdali se jedná o T.Č., hraje roli věk a přičetnost pachatele.

Dle § 12 trestního zákoníku se T.Č. dělí na 2 kategorie, na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a trestné činy s horní hranicí trestní sazby do 5 let. Zločiny jsou pak všechny ostatní, přičemž zvláště závažnými zločiny jsou úmyslné T.Č.. U těchto zákon stanovuje trest odnětí svobody, přičemž horní hranice trestní sazby činí nejméně 10 let. Úmyslný T.Č. může dle § 20 trestního zákoníku procházet určitými stádii. Těmito stádii jsou příprava, pokus a dokonání T.Č. T.Č. může být spáchán jedním pachatelem nebo více osobami jejich společným jednáním, tedy součinností, jejíž zvláštní formou je účastenství, a to v podobě organizování, návodu či pomoci.

Skutková podstata T.Č. je souborem jeho typových znaků, které charakterizují určitý trestný čin a odlišují ho od ostatních.

Znaky T.Č. se dělí do čtyř skupin:

1. objekt, čili zákonem chráněný zájem či hodnoty, jenž jsou činem dotčeny,
2. objektivní stránka, kam patří jednání, následek či příčinný vztah mezi nimi,
3. subjekt neboli kdokoliv, kdo je trestně odpovědný, tedy pachatel,
4. subjektivní stránka, do níž patří zavinění v jedné z již jeho výše zmíněných dvou forem: úmysl nebo nedbalost. (Pikola, 2008, s. 136-137).

Existují okolnosti, které však vylučují protiprávnost činů. Jsou to takové okolnosti, které způsobují, že ačkoliv se pachatelův čin svými rysy podobá trestnému činu, nemůže být protiprávní a tedy ani trestný. Prokázání jednání v takovémto případě je však v praxi složité a soudní spory o tom vedené jsou většinou velmi náročné a zdouhavé. Mezi okolnosti vylučující protiprávnost činů patří:

- a) *krajní nouze* – což je čin jinak trestný, kterým však někdo odvrací nebezpečí, nemůže to udělat jiným způsobem a nezpůsobí tím větší újmu, než by způsobilo nebezpečí samotné,
- b) *nutná obrana* – tedy čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na společensky či zákonem chráněné zájmy,
- c) *svolení poškozeného* – pokud někdo jedná na základě předem daného svolení osoby, jejíž zájmy, o kterých může tato svobodně rozhodovat, jsou činem dotčeny (s výjimkou souhlasu k ublížení nebo usmrcení),
- d) *oprávněné použití zbraně* – tedy v případech, které stanovuje zákonný předpis, např. zastavení útočnicka či prchajícího pachatele policií,
- e) *přípustné riziko* – někdo v rámci svého povolání či funkce vykoná společensky prospěšnou činnost v souladu s dosaženým stavem poznání, která by za jiných okolností mohla být trestným činem, a výsledku nemohlo být dosaženo jinak,
- f) *výkon práv a povinností* – vyplývajících ze zákona či rozhodnutí soudu, které však vykazují znaky skutkové podstaty trestného činu např. vzetí obviněného do vazby,
- g) *výkon povolání* – pokud zaměstnanec vykonává dané povolání řádně a v mezích zákona např. práce exekutora, který se v rámci povolání při mobiliární exekuci nedopouští krádeže. (Brunová, 2020, s. 448-451)

2 Trest

Druhá kapitola se snaží definovat pojem trest z různých hledisek. První dvě hlediska definují trest z hlediska sociologického a psychologického a doplňují třetí, který trest definuje z hlediska trestně právního, které je vzhledem k tématu práce zásadní. Sociologický a psychologický pohled je, myslím, také důležitý, protože trestně právní pojetí trestu vychází z potřeb společnosti a snaží se psychologicky zapůsobit nejen na společnost jako celek, ale i na jednotlivce. Ve dvou podkapitolách níže je pak popsáno rozdělení a funkce trestů dle trestního práva.

V sociologii je trest uveden, jako cituji: „*nejobecnější označení pro základní sankce, jež používají všechny společnosti, společenství či skupiny na světě k tomu, aby motivovaly své členy k dodržování norem a respektování hodnotového řádu a omezovaly a minimalizovaly jejich porušování a nedodržování.*“ V psychologii se pak, jako trest označuje podnět, který naopak vyvolává bolest nebo obtíže. (Petrušek a kol., 1996, s. 710-711) Z toho lze tedy odvodit, že sociologické hledisko kopíruje hledisko právní, tedy potrestání za spáchaný trest.

Z psychologického hlediska je definice poněkud vrstevnatější a definuje trest, jako nejpoužívanější a nejstarší prostředek výchovy, který vede spolu s odměnou k modifikaci chování. Je to určitý negativní podnět či souhrn podnětů vyvolávajících nelibost nebo dokonce bolest, což může vést u trestané osoby k nežádoucí reakci, například ke strachu, odporu k trestajícímu či dokonce k agresivnímu chování. Často je proto vhodnější chování přeměrovat, to znamená nabídnout trestanému jiné možnosti pozitivní reakce, které mohou být odměněny, a tím posilovat žádoucí chování. Trest totiž žádnou další reakci nenabízí, jen nějakou ukončuje, což je mnohem méně motivační. (Hartl, Hartlová, 2009, s. 628). Trest by pro pachatele měl být neúměrným a citelným rizikem, měl by být jistý a měl by následovat hned po provinění (Sochůrek, 2007, s. 11).

Vzhledem k tématu práce, je však pochopitelně nejdůležitější hledisko právní. Z právního hlediska je trest donucovacím prostředkem, jehož se používá podle trestního zákoníku, aby bylo dosaženo jeho účelu. Trest pachatelů T.Č. ukládají k tomu povolané soudy a vyjadřují tak negativní hodnocení pachatelů a jeho činu. Uložené opatření způsobuje pachatelům T.Č. jistou újmu a to na právech, majetku či svobodě. Trest by, také měl výchovně a preventivně působit nejen na pachatele, ale i na všechny ostatní členy společnosti. (Madar, 1995, s. 1147-1148)

Trest, a vedle něj i ochranná opatření, jsou jednou z trestních sankcí, které lze pachateli uložit na základě trestného zákoníku. Trest zahrnuje znaky speciální i generální prevence a představuje jeden z nejdůležitějších prostředků trestního práva, neboť působí i zpětně na upevňování právního povědomí členů společnosti. K tomu přispívá především spravedlnost, neodvratnost a včasné uložení trestu. Jedním z hlavních úkolů trestu je, jak je uvedeno shora, v konečném důsledku právě ochrana společnosti.

Na tomto místě je důležité zmínit odlišný režim v trestání mladistvých. Ten stanovuje speciální zákon č. 2018/2003 Sb., zákon o soudnictví mládeže. Je jasné, že mladiství nemají ještě plnou trestní odpovědnost a při jejich potrestání je třeba brát v úvahu právě jejich nezralost. V případě trestání mladistvých se používá odlišné názvosloví. Místo T.Č. je zde užíván termín provinění, a za provinění se neukládá trest, ale opatření. Je zásadou uložit takové opatření, které výchovně co nejvíce usměrní další způsob života mladistvého. Hlavním účelem každého uloženého opatření tedy musí být zabezpečení potřeb výchovy, které jsou předpokladem pro dosažení odpovědného způsobu života mladistvého po dosažení dospělosti, jinými slovy, aby se z mladého člověka stal fungující člen společnosti. (Válková a kol., 2012, s. 224)

Účelem trestu je, jak napovídá definice, především přispět ke kontrole zločinnosti a ochránit a bránit společnost před trestnými činy a jejich pachateli. Zároveň je však jeho účelem zabránit pachateli v páchání další trestné činnosti, napravit a výchovně působit na pachatele a preventivně působit i na ostatní členy společnosti.

Při ukládání trestů v rámci trestního práva by se měly dodržovat určité zásady. Trest je možné uložit jen soudy a na základě zákona. Druh i výměra trestu musí odpovídat zvláštnostem a okolnostem případu a postihovat jen samotného pachatele. Musí být adekvátní a v žádném případě nesmí být krutý, nepřiměřený a porušovat lidskou důstojnost. Určité tresty se také nesmí u určitého pachatele slučovat. (Brunová, 2020, s. 455 - 456)

2.1 Rozdělení

Soud může dle § 52 trestního zákoníku v trestním řízení uložit pouze následující taxativně vyjmenované tresty:

- odnětí svobody nepodmíněné
- odnětí svobody podmíněné
- výjimečný trest – odnětí svobody nad 20 až do 30 let, nebo dokonce doživotí.
- domácí vězení,
- obecně prospěšné práce,
- peněžitý trest,
- propadnutí majetku,
- propadnutí věci,
- zákaz činnosti,
- zákaz držení a chovu zvířat,
- zákaz pobytu,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- ztráta čestných titulů nebo vyznamenání,
- ztráta vojenské hodnosti,
- vyhoštění.

Tyto tresty se dají dále členit do skupin podle různých kritérií. Podle zájmů odsouzeného se dají dělit na:

1. *tresty postihující svobodu* (např. TOS),
2. *tresty postihující majetek* (např. peněžitý trest),
3. *tresty postihující čest* (např. trest ztráta vojenské hodnosti),

podle toho, zdali je možné ho uložit samostatně nebo vedle jiného trestu na:

- a) *tresty samostatné* – lze je uložit samostatně či vedle jiného trestu (např. trest domácího vězení),
- b) *tresty vedlejší* – lze je uložit jedině vedle jiného trestu (např. trest ztráty vojenské hodnosti).

Dále dle určitosti se tresty dají dělit na:

- I. *tresty absolutně určité* – u nichž zákon stanoví druh a výměru trestu (např. trest odnětí svobody),
- II. *tresty relativně určité* – u kterých je stanovena nejnižší nebo nejvyšší výměra trestu či nejvyšší horní hranice či proměnná konkrétní náplň trestu (např. trest odnětí svobody až na 2 roky),
- III. *tresty absolutně neurčité* – které nemají určenou výměru ani druh trestu. Ty se však v trestním právu ČR nevyskytují.

Podle toho, zdali je možné trest uložit jakémukoliv pachateli nebo pouze užšímu okruhu pachatelů se dají rozčlenit na:

- a. *tresty, jež lze uložit kterémukoliv pachateli* – mezi ně patří trest odnětí svobody, trest domácího vězení, peněžité trest (ten však jen u dospělých pachatelů), propadnutí majetku či propadnutí věci, zákaz pobytu a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- b. *tresty, které lze uložit zúženému počtu pachatelů* – mezi ně patří trest obecně prospěšných prací, trest vyhoštění, trest ztráty čestných titulů a vyznamenání, trest ztráty vojenské hodnosti, zákaz činnosti u mladistvých a peněžité opatření u mladistvých

a nakonec podle věku pachatele na:

- 1) *dospělé pachatele* – kterým je možno udělit trest dle trestního zákoníku a
- 2) *mladistvé pachatele* – kterým je možno uložit opatření dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. (Brunová, 2020, s. 460-461)

2.2 Funkce

V odborné literatuře se většinou uvádí 5 funkcí, které se však v praxi vzájemně prolínají. Jsou to následující funkce:

- a) *odplatná*
- b) *odstrašující*
- c) *rehabilitační*
- d) *eliminační*
- e) *restorativní*

Odplatná neboli retributivní funkce trestu je jedna z nejstarších. Společnost má totiž morální potřebu a povinnost potrestat viníka, který porušuje základní morální zásady, právní předpisy a normy, které obsahuje a chrání trestní právo. Odplata představuje sociální mstu, a přiměřený trest by pro pachatele měl být určitou újmou, jejíž rozsah a citelnost odpovídá závažnosti a míře provinění. Toto pojetí je ostatně obsaženo již v bibli v knize exodus: „*jestliže však dojde k ublížení, musíš dát život za život, oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu za nohu, spáleninu za spáleninu, ránu za ránu, podlitinu za podlitinu*“. (Exodus 21,23-25, B21) Obsaženo je i v názorech některých filozofů, jako byli Imanuel Kant nebo Georg Wilhelm Friedrich Hegel.

Funkce odstrašující má jednoznačný úkol a tím je odradit současné, případně i budoucí pachatele od kriminálního chování, neboli individuální i generální prevence vzniku T.Č. K tomu může pomoci už samotné pomyšlení na újmu, která by měla pachatele odradit od trestné činnosti. Zároveň je tato funkce spojena s myšlenkou exemplárního potrestání. Proces odstrašení je velmi individuální, neboť újma způsobená různorodými tresty je pachateli i odsouzenými vnímána různě. Pro někoho je například trest odnětí svobody nepřijatelný, pro jiného nikoliv. Výzkumy navíc ukazují, že preventivní funkce trestu spočívá spíše v jeho neodvratnosti, než tvrdosti, přičemž na pachatele působí i rychlost odhalení spáchaní trestného činu. Proto, pokud má být odstrašení účinné, je třeba spíše pohlížet k osobě konkrétního pachatele než k tomu, nakolik je trest škodlivý.

Nápravná, korektivní, resocializační, penitenciární či lépe rehabilitační funkce trestu souvisí, jak už název napovídá, se snahou o nápravu pachatele, aby v budoucnu již nepáchal žádnou trestnou činnost. Moderní rehabilitační přístupy k trestu a trestání se snaží zohlednit kriminogenní faktory na straně pachatele. Jejich cílem je poskytnout

pachateli odborné zacházení vycházející z poznání osobnostních vlastností a vlastností chování pachatele, a které se spolu s konkrétním sociálním prostředím podílely na vzniku jeho trestné činnosti. Je to snaha o korekci či nápravu pachatele a o jeho motivaci k společensky žádoucím, akceptovatelnému a sociálně odpovědnému chování. Rehabilitační funkce trestu zkrátka usiluje o opětovné zařazení pachatele do společnosti, přičemž se snaží brát v potaz sociální kontext jeho problémů, na jejichž základě páchal trestnou činnost. Postupy vedoucí k tomuto stavu jsou však poměrně finančně i personálně náročné.

Eliminační, izolační, neboli vylučovací funkce usiluje o dočasnou či dokonce trvalou izolaci pachatele od zbytku společnosti. Měla by to být ta nejcitelnější újma pro pachatele a zároveň nespolehlivější ochrana společnosti. Izolace je ovšem poměrně drastický trest, který by měl být aplikován pouze u recidivistů a pachatelů opravdu závažné trestné činnosti, u kterých je v budoucnu veliké riziko selhání, čímž mohu být hrozbou pro ostatní občany. Tato funkce se v trestním právu týká zabezpečovací detence, trestu odnětí svobody na doživotí a výjimečných trestů.

Restorativní nebo těž restituční, kompenzační či obnovující funkce se snaží odstranit následky trestného činu nebo jednání a zajistit náhradu škody, kterou oběť utrpěla. Pokouší se obnovit rovnováhu v sociálních vztazích, která byla porušena trestným činem, a také, aby pachatel nahradil, zmírnil či jinak napravil a vykompenzoval způsobené škody. Mezi instituty nápravy patří mimo jiné omluva, lítost, náprava či pokání. Tato funkce vhodně doplňuje klasické trestní postupy a sankce, a umožňuje uplatnění osobnějšího přístupu k pachateli. (Válková a kol., 2012, s. 224-226)

3 Restorativní justice

Třetí kapitola objasňuje pojem restorativní justice, na jehož základě se v trestním právu začaly uplatňovat alternativní tresty. V podkapitole je stručně charakterizována náplň práce Probační a mediační služby, která je hlavním nástrojem restorativní justice.

Snahy o hledání nenásilné cesty, která by zabránila další eskalaci konfliktů, se dají nalézt již v dávné minulosti, například z klasické literatury známý institut takzvaného azylu, který umožňoval pronásledované straně na určitou dobu nalézt bezpečné útočiště. V románu Zvoník od Matky boží v Paříži můžeme například najít citát: „*Ale běda tomu, kdo rukou ozbrojenou znesvětil azyl, nebyl-li to rozsudek nejvyššího soudního dvora.*“ (Hugo, 2020, s. 369) V některých kulturách se vyskytovala také pozice či funkce vyjednaváče. Moderní snahy o řešení konfliktů mezi pachatelem a poškozeným mají kořeny v 70. letech v Kanadě a Spojených státech amerických. (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 31) S hledáním a zaváděním různých nových alternativních řešení konfliktů a způsobů trestání se v trestním právu začal prosazovat nový myšlenkový směr, který se označuje jako takzvaná restorativní či nápravná justice. (Ščerba, 2014, s. 21) V následujících letech se v západním světě tyto myšlenky prosadily v praxi. V českém prostředí se začaly projevovat až v druhé polovině 90. let. (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 32)

Restorativní justice je určitý koncept zacházení s pachateli, vycházející z názoru, že současná trestní spravedlnost neodráží postoj a reakci společnosti na kriminalitu. Restorativní justice je soubor postulátů, cílů a metod charakterizujících určitý modernější přístup k řešení problematiky kriminality. Předpokládá, že T.Č. není jen porušením veřejného zájmu, práva či útok na stát a jeho zájmy, ale že jde především o konflikt mezi pachatelem T.Č. a obětí. Restorativní justice se snaží tento konflikt urovnat a vyřešit, individuální oběť odškodnit a poskytnout jí kompenzaci. Stěžejním cílem je pak přivést pachatele k převzetí odpovědnosti za svůj čin. Považuje za důležité, aby pachatel pochopil následky svého činu a uznal svoji vinu. Usiluje o obnovení hodnot a sociálních vztahů, které byly narušeny či ohroženy právě spácháním trestného činu. (Ščerba, 2014, s. 23-25)

Ukládání alternativních trestů pak samozřejmě větší měrou přispívá k dosažení těchto cílů a je určitým řešením v pomoci přeplněným věznicím. Pachatele T.Č. tyto tresty nezbavují svobody ale vyžadují od odsouzeného aktivní součinnost dodržováním

určitých omezení, či splnění povinností a to konkrétně podle druhu uloženého trestu. Jako příklad uvedu povinnost odsouzeného zaplatit státu či obecně prospěšné společnosti určitou peněžní částku, která je narovnáním, nebo povinnost odsouzeného podrobit se léčení. Zákon sice tato omezení konkrétně nedefinuje, ale dají se zahrnout pod tresty vyjmenované v trestním zákoníku. Jde např. o trest zákazu pobytu, trest zákazu činnosti, nebo trest obecně prospěšných prací. (Osmančík, 1996, s, 4-14)

Základním prostředkem restorativní justice je mediace¹. Mediace patří mezi alternativní postupy směřující k řešení trestních věcí, řeší je však mimo systém trestního práva. S trestním řízením je ale provázaná a výsledky jsou v něm i zohledňovány. Je to neprocesní alternativní forma řešení, jejíž zákonný rámec je dán zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. Je možná ji též definovat jako formu dobrovolného kontaktu mezi poškozeným a pachatelem trestného činu, případně i jinými zainteresovanými stranami. Tento kontakt je veden prostředníkem, mediátorem, který setkání domlouvá, organizuje a řídí, přičemž zachovává vstřícný a vyvážený postup k oběma stranám. Pomáhá jim a umožňuje se setkat, klást otázky a dojednat zjednání nápravy vzniklého problematického stavu. (Ščerba, 2014, s. 26-27)

3.1 Probační a mediační služba ČR

Hlavním nástrojem restorativní justice je speciální, relativně nová instituce v oblasti trestního práva, která vychází ze součinnosti práva a sociální práce, a dala vzniknout nové multidisciplinární profesi v systému trestní justice - Probační a mediační služba (dále jen PMS). Jak vyplývá z názvu, zabývá se mediací, tedy kontaktem mezi pachatelem a poškozeným za pomoci prostředníka neboli mediátora a probací, čili stručně řečeno organizací a dohledem při uplatňování alternativních trestů, za pomoci probačních úředníků. V systému moderní justice zajišťuje přípravu, ukládání a výkon alternativních opatření a výběr vhodných případů pro jejich aplikaci. Je totiž důležité, aby odsouzený a ve výsledku i celá společnost nevnímala alternativní tresty jako pouhou benevolenci státu, ale jako nástroj, který skutečně plní svůj účel (kolektiv, online)

V České republice je PMS zřízena na základě zákona č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě. (Ščerba, 2014, s. 27) Podléhá Ministerstvu spravedlnosti České

---

¹ z latinského slova *mediare* - být uprostřed

republiky a spolupracuje s ostatními orgány činnými v trestním řízení, například s orgány sociálně právní ochrany dětí, školami a podobně. (Matoušek, 2016, s. 155) Cílovou skupinu tvoří dospělí pachatelé trestných činů, mladiství pachatelé ve věku 15-18 let, a děti mladší patnácti let, které se dopustily činu, který se u právně odpovědných osob považuje za trestný. (Matoušek, 2010, s. 284). Při řešení trestních případů zohledňuje jak zájmy oběti, tak zájmy obviněného i celé společnosti. Obviněnému poskytuje vedení a pomoc, popřípadě kontroluje a sleduje jeho chování například formou probačního dohledu. Snaží se tak posílit jeho odpovědnost za vlastní jednání a přesměrovat jeho životní cestu k běžnému životu bez kriminální činnosti. Pro soud může probační a mediační služba získávat informace o obviněných, navrhnout různé formy alternativních opatření a trestů a být mediátorem při jejich realizaci. (Matoušek, 2016, s. 155)

4 Alternativní tresty a opatření

Ve čtvrté kapitole se budu snažit definovat a vysvětlit pojem alternativní tresty a opatření, a pro zvolené téma své práce ji považuji za nejdůležitější. V podkapitolách rozvádím podrobnější charakteristiku alternativních trestů a jejich forem využívaných v českém právním systému.

Jak bylo naznačeno již v předchozích kapitolách, v posledních letech došlo k určité transformaci vnímání trestu z pohledu trestního práva, a to především trestu odnětí svobody. Tento trest spojený s izolací a společností ostatních spoluvězňů přes veškerou snahu personálu věznic totiž pachatele trestné činnosti většinou nejen nenapraví, ale ani ho od ní v budoucnu neodradí. Odsouzeného připraví nejen o negativní či lépe řečeno kriminální sociální vazby, ale i o ty pozitivní, jako jsou přátelé a rodina, což mu po odpykání trestu značně znesnadní nový start do života. Díky pobytu v izolaci s jinými vězni navíc získá spoustu nových kontaktů v kriminogenním prostředí, díky čemuž se pro něj toto prostředí může stát přirozeným. Vězeňské prostředí navíc může značně deformovat osobnost odsouzeného, který se někdy stane otrlejší, citově chladnějším nebo v něm naopak může vzbudit pocit méněcennosti. Nepodmíněné odsouzení může být pro odsouzeného také velmi stigmatizující, protože pro lidi z většinové společnosti často získává takzvanou nálepkou kriminálníka, a to značně znesnadňuje jeho návrat do normální společnosti.

Těmto negativním účinkům trestu odnětí svobody se snaží nejen česká, ale i celá západní justice čelit za prvé pomocí nových metod aplikovaných při uplatňování a realizaci trestu odnětí svobody (dále TOS), a za druhé především hledáním a realizací nových metod sankcionování pachatelů, které představují určitou alternativu k TOS. Tento nový trend tedy zejména usiluje o resocializaci pachatele, který zůstává na svobodě. Takzvané alternativní tresty a opatření jsou však vyjma eliminace negativních jevů spojených s TOS výhodné i z jiných důvodů. Jsou ekonomicky méně nákladné, než TOS a pachatel může na svobodě také lépe napravit a nahradit škody poškozenému. (Ščerba, 2014, s. 19-21)

Alternativní tresty a opatření lze kategorizovat na základě toho, v jaké fázi trestního řízení se dají aplikovat, což souvisí s tím, kde je právní úprava určité skupiny alternativních opatření obsažena. Buď je obsažena v trestním právu hmotném či v trestním právu procesním. Mezi hmotněprávní alternativní opatření patří

ta nejdůležitější kategorie, která je blíže popsána v podkapitolách níže, a to alternativní tresty. Dále sem patří, také alternativy k potrestáním. Alternativy k potrestání jsou kategorií opatření, která sice uznává pachatele vinným, avšak neukládá mu žádný trest. Jedná se o institut upuštění od potrestání a podmíněčné upuštění od potrestání s dohledem. Mezi procesně alternativní opatření řadí takzvaný odklon od trestního řízení. V takovém případě sice dochází k zastavení trestního řízení, ale pachatel je určitým způsobem sankcionován. Jedná se o podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, podmíněčné odložení podání návrhu na potrestání a odstoupení od trestního stíhání.

Zvláštní kategorii v systému alternativních opatření tvoří výchovná opatření, která jsou upravena zákonem č. 218/2003 Sb., O soudnictví ve věcech mládeže. Hlavním cílem výchovných opatření je začít co nejdříve s výchovným působením na mladistvého, jehož řádná výchova je ohrožena. (Ščerba, 2014, s. 30-33)

4.1 Alternativní tresty

Alternativní tresty se na základě Doporučení Rady Evropy z roku 2010 dají definovat, jako tresty či opatření, která ponechávají pachatele ve společnosti a v jeho přirozeném sociálním prostředí. Tyto tresty a opatření však omezují jejich svobody uložení podmínek či povinností, které musí dodržovat a plnit. Termínem alternativní tresty se označují jakékoliv tresty uložené soudní nebo jinou úřední autoritou, a jakákoliv opatření přijatá před, anebo místo rozhodnutí o trestu, stejně jako způsoby výkonu trestu odnětí svobody mimo standardní vězeňská zařízení. (Heiskanen a kol., 2016, s. 28) Častěji a stručněji se v literatuře ovšem definují jako tresty, které jsou nespojené s bezprostředním odnětím svobody. V zahraniční odborné literatuře se také často označují jako „Community sanctions“, čili v překladu tresty vykonávané ve společenství.

Že je trest alternativní, ovšem neznamená, že je TOS podřazený. Jedná se o skutečnou legitimní možnost řešení trestného případu, která by měla být před trestem odnětí svobody upřednostňována. Alternativní tresty a opatření by měly být uplatňovány v případě méně závažné trestné činnosti a v případech, kdy byl pachatelem mladistvý. V těchto případech se dá totiž spíše předpokládat, že u něj lze dosáhnout nápravy a resocializace. (Ščerba, 2014, s. 22) Udělení alternativního trestu je tedy určitým projevem důvěry soudu vůči pachateli, neboť mu uvěří, že má šanci na nápravu.

Za nový počátek vývoje samotného trestního práva v ČR se může považovat rok 1989, kdy byla přijata řada novelizací trestních zákonů, což v roce 2009 vyústilo v přijetí Nového trestního zákoníku. Ten je přímo založen na přesvědčení, že na protiprávní jednání je nutné reagovat prostředky trestního práva až v krajních případech, jak vyplývá z jeho komentáře. Další podstatné změny přinesla novela z roku 1993. Tou byl rozšířen okruh činností, které lze zakázat u trestu zákazu činnosti, dále došlo k diferenciaci výkonu TOS a byla zvýšena horní hranice peněžitého trestu z jednoho milionu na pět milionů. Velmi důležitý pro alternativní tresty je pak především rok 1996, kdy byl do českého právního řádu zaveden trest obecně prospěšných prací. V roce 1998 k tomu přibyly další dva nové trestněprávní instituty, a to podmíněné odsouzení s dohledem a podmíněné upuštění od potrestání s dohledem. I Velká novela trestního řádu z roku 2001 významně přispěla k rozvoji alternativních přístupů v trestním právu, protože posílila pozici TOS jako ultima ratio². Zakotvila výjimečnost ukládání TOS za T.Č. s horní hranicí sazby nepřevyšující 3 roky a i dalšími způsoby ovlivnila rozhodování soudů o trestech. Velmi významné až zlomové je pak přijetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže, který oddělil problematiku mladistvých pachatelů a o němž se již shora ve své práci zmiňuji. (kolektiv, online) Současný český systém trestního práva, tedy poskytuje poměrně velký prostor pro ukládání alternativních sankcí.

Trestní zákoník, ani žádný jiný právní předpis České republiky pojem alternativní tresty blíže nedefinují. Trestní zákoník však obsahuje výčet trestů, které se za alternativní dají považovat, neboť jsou vzhledem k výše uvedené definici alternativní vůči trestu odnětí svobody. Mezi alternativní tresty v rámci českého trestního práva spadá trest domácího vězení, trest obecně prospěšných prací, v některých případech i peněžitý trest či podmíněné odsouzení, a to včetně podmíněného odsouzení s dohledem. Nejčastěji je z nich soudci využíván podmíněný trest odnětí svobody. Ostatní alternativní tresty však prozatím příliš užívány nejsou. Novela trestního zákoníku č. 333/2020 Sb., účinná od 1. října 2020, by však postupně měla vést k jejich většímu využívání. (Mikušová, online)

V západních zemích se mezi alternativní tresty řadí také důtka vyslovená soudem, částečná detence např. vězení jen o víkend, morální sankce jako např. příspěvek na charitu a povinné vzdělávací či léčebné programy. (Matoušek, 2016 s. 23)

---

² nejzazší, poslední rozhodnutí či poslední možné řešení

V následujících podkapitolách jsou popsány ty nejdůležitější formy alternativních trestů, které jsou českou justicí nejčastěji aplikovány.

4.1.1 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody

Trest podmíněné odsouzení k TOS je zakotven v ustanoveních § 81-87 trestního zákoníku. Podmíněné odsouzení je možné uplatnit při odsouzení k TOS. Výkon tohoto trestu je takto odložen na zkušební dobu jednoho až pěti let, přičemž trest by měl být v maximálním rozsahu tří let. Soud může pachatele podmíněně odsoudit v tom případě, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, jeho dosavadnímu životu a s přihlédnutím k okolnostem případu má za to, že k tomu, aby vedl řádný život, není potřeba uložit TOS.

V případě podmíněného odsouzení mohou být odsouzenému uložena přiměřená omezení a povinnosti, například pracovní výcvik, omluva poškozenému, náhrada škody či povinnost odčinit nemajetkovou újmu a vydat bezdůvodné obohacení z trestného činu. Pachateli může být navíc nařízen probační dohled. Jestliže odsouzený povede ve zkušební době řádný život a dodrží všechny uložené podmínky, soud vysloví, že se osvědčil. Pokud v opačném případě řádný život nevede, rozhodne o vykonání odloženého trestu.

4.1.2 Domácí vězení

Trest domácí vězení je zakotven v ustanoveních § 60-61 trestního zákoníku. Tento trest může soud uložit až na dvě léta. Spočívá v tom, že se odsouzený musí zdržovat po dobu výkonu trestu v určeném obydlí nebo jeho části, v soudem stanoveném časovém období, nebrání-li mu v tom důležité důvody, například práce či nemoc. Odsouzený je v rámci tohoto trestu povinen uhradit náklady s tímto trestem spojené. Kontrolu výkonu tohoto trestu zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti ČR nebo organizační složka státu ve spolupráci s Probační a mediační službou. Kontrola je prováděna prostřednictvím elektronického kontrolního systému, čili takzvaných elektronických kontrolních náramků, umožňujících detekci pohybu odsouzeného, případně jí provádí Probační a mediační služba. Ta zajišťuje namátkové kontroly odsouzených, které zpravidla provádí probační úředník. Pokud budou porušeny podmínky trestu, soud ho může změnit na nepodmíněný trest odnětí svobody.

4.1.3 Obecně prospěšné práce

Trest obecně prospěšné práce je zakotven v ustanovení § 65 trestního zákoníku. Obecně prospěšné práce je odsouzený povinen vykonat osobně a bezplatně ve svém volném čase a to nejpozději do dvou let ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu. Trest obecně prospěšných prací je ukládán ve výměře od 50 do 300 hodin. Pokud odsouzený nevede řádný život, vyhýbá se výkonu trestu, nebo nedodrží sjednané podmínky, může soud tento trest změnit na trest domácího vězení nebo dokonce na TOS. Na základě ustanovení § 335-337 zákona č. 141/1961 Sb., Trestního řádu provádí kontrolu probační úředník.

4.1.4 Propadnutí majetku

Trest propadnutí majetku je zakotven v ustanovení § 66 trestního zákoníku. Ukládá se v případě, kdy se pachatel dopustil závažného úmyslného T.Č., který spáchal za účelem získání majetkového prospěchu pro sebe nebo někoho dalšího. Soud ho může uložit jako samostatný trest nebo jako součást NTOS. Propadnutí postihuje celý majetek či jeho část určenou soudem a propadlý majetek pak připadne státu.

4.1.5 Peněžitý trest

Trest peněžitý trest je zakotven v ustanovení § 67 - 69 trestního zákoníku. Ukládá se v případech, kdy pachatel spáchal úmyslný T.Č. za účelem získání majetkového prospěchu, někdy však i u jiného druhu trestné činnosti např. v případě vandalismu. Peněžitý trest se ukládá v denních sazbách a činí nejméně 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb. Denní sazba činí nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč a peníze připadají opět státu. V případě neplnění trestu může soud trest změnit dokonce až na NTOS.

4.1.6 Propadnutí věci

Trest propadnutí věci je zakotven v ustanovení § 70 - 72 trestního zákoníku. Soud může tento trest určit v případě, kdy věc byla získána T.Č. nebo byla jejím nástrojem. Případně může být soudem určena náhradní hodnota za ní, pokud jí pachatel zničí či poškodí. Tento trest je buď součástí jiného trestu, nebo může být uložen samostatně. Propadlá věc či náhradní hodnota za ní nakonec připadá opět státu.

4.1.7 Zákaz činnosti

Trest zákaz činnosti je zakotven v ustanovení § 73-74 trestního zákoníku. Soud může uložit pachateli T.Č. Zákaz činnosti na 1 rok až 10 let, pokud T.Č. souvisí s touto činností. Tento trest má zabránit pachateli v dalším konání T.Č., a znemožňuje mu vykonávat určité zaměstnání, povolání, funkce např. úředník nebo činnosti, ke kterým je potřeba mít speciální oprávnění či povolení např. řízení motorového vozidla.

4.1.8 Zákaz držení a chovu zvířat

Trest zákaz držení a chovu zvířat je zakotven v ustanovení § 74a-74b trestního zákoníku. Tento trest je prakticky nový a je součástí novely trestních předpisů provedených zákonem č. 114/2020 Sb., účinným od 1. 6. 2020. Může ho uložit soud a to na dobu až 10 let, pokud se pachatel dopustil trestného činu v souvislosti s držením, chovem či péčí o zvíře a spočívá v tom, že se pachateli po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje držení, chov a péče o zvíře.

4.1.9 Zákaz pobytu

Trest zákaz pobytu je zakotven v ustanovení § 75 trestního zákoníku. Soud může tento trest uložit pachateli trestného činu na dobu 1 až 10 let, přičemž se nesmí vztahovat na místo či obvod trvalého pobytu pachatele. Trest je uložen v případě, kdy to vyžaduje ochrana veřejného pořádku, rodiny, zdraví, mravnosti či majetku se zřetelem na dosavadní způsob života pachatele a místo, kdy byl trestný čin spáchán. Tento trest omezuje svobodu pohybu a pobytu, která je zaručena LPS. Podle čl. 14 odst. 3 LPS ale tyto svobody mohou být omezeny zákonem, pokud je to nevyhnutelně nutné k ochraně státu, udržení veřejného pořádku, ochraně zdraví nebo práv a svobod druhých a na vymezených územích, také k ochraně přírody. Podle § 75 trestního zákoníku trest spočívá v tom, že odsouzený se nesmí po soudem stanovenou dobu výkonu trestu zdržovat na určitém místě či obvodu, a pokud toto místo potřebuje v nějaké osobní záležitosti navštívit, musí požádat o povolení policii.

4.1.10 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Trest zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce je zakotven v ustanovení § 76-77 trestního zákoníku. O tomto trestu se často hovoří v médiích v souvislosti s násilím během fotbalových či jiných sportovních utkání. Je poměrně nový, neboť byl zaveden v Novém trestního zákoníku s účinností k 1. 1. 2010. (kolektiv, online) Dle §75 trestního zákoníku může soud tento trest uložit až na dobu 10 let. Spočívá v tom, že je odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakázána účast na soudem stanovených sportovních, kulturních či jiných společenských akcích. V průběhu výkonu trestu je odsouzený nucen navštěvovat a spolupracovat na základě probačního plánu s PMS. Pokud to PMS považuje za nutné, musí se odsouzený navíc, také hlásit během konání akce na místním útvaru Policie ČR.

4.1.11 Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání

Trest ztráta čestných titulů nebo vyznamenání je zakotven v ustanovení § trestního zákoníku. Tento trest může soud uložit, pokud odsuzuje pachatele k trestu odnětí svobody na nejméně 2 roky, který úmyslně spáchal ze zvlášť zavržení hodné pohnutky. Pokud je pachateli udělen tento trest, ztratí vyznamenání, čestná uznání či jiné tituly udělené dle vnitrostátních předpisů. Mezi tyto tituly ovšem nepatří označení absolventů vysokých škol např. Mgr, Bc. atd. (Jelínek a kol, 2009, s. 108)

4.1.12 Ztráta vojenské hodnosti

Trest ztráta vojenské hodnosti je zakotven v ustanovení § 79 trestního zákoníku. Tento trest podobně, jako u předchozího trestu může soud uložit, pokud odsuzuje pachatele, který úmyslně spáchal ze zvlášť zavržení hodné pohnutky k trestu odnětí svobody na nejméně 2 roky. Na základě rozsudku pachatel ztratí vyznamenání, čestná uznání či jiné tituly udělené dle vnitrostátních předpisů. Za vojenské hodnosti ovšem nejsou považovány hodnosti příslušníků bezpečnostních sborů. (Jelínek a kol, 2009, s. 108)

4.1.13 Vyhoštění

Trest vyhoštění je zakotven v ustanovení § 80 trestního zákoníku. Tento trest, se od ostatních odlišuje tím, že nemůže být uplatněn na občany ČR. Soud může uložit trest

vyhoštění na 1 rok až 10 let nebo na dobu neurčitou. Účelem trestu je zabránit pachateli v páchání trestné činnosti a v opětovném vstupu na území ČR. (Jelínek a kol, 2009, s. 107)

5 Praktická část

V páté kapitole, která utváří praktickou část, jsem v podkapitolách popsala metodologii, zadávání a průběh kvantitativního dotazníkového výzkumného šetření, charakteristiku vybraného výzkumného vzorku, konkrétně širší veřejnosti a analýzu a vyhodnocení získaných dat. Cílem šetření bylo zjistit povědomí a názor širší veřejnosti v České republice na alternativní tresty, možnosti jejich využití a jejich efektivitu.

5.1 Cíle výzkumného šetření

Cílem mého průzkumu bylo:

1. Zmapovat povědomí široké veřejnosti o alternativních trestech a PMS,
2. zjistit, kde se s těmito pojmy setkala,
3. zjistit, zda považuje alternativní tresty a práci PMS za efektivní ve snižování míry kriminality.

Stanovila jsem si tyto výzkumné otázky:

1. Jaký AT je dle veřejnosti nejefektivnější?
2. V čem vidí respondenti výhodu AT?
3. Jaká je nejčastější nevýhoda AT?
4. Vede dle respondentů AT ke snížení kriminality?
5. Zjistit zda je dle respondentů AT efektivnější než VTOS?

5.2 Metodologie

Jako metodu empirického výzkumného šetření jsem si vybrala kvantitativní výzkum, konkrétně jeho dotazníkovou metodu. Kvantitativní výzkum jsem si zvolila z toho důvodu, že lze zobecnit na širší populaci či veřejnost, kterou jsem si zvolila za výzkumný vzorek, dobře testuje a validuje hypotézy a získaná data se, pak lépe vyhodnocují. (Hendl, 2012, s. 7) Šetření bylo provedeno pomocí standardizovaného online dotazníku, který jsem umístila na stránku Formuláře Google. Respondenty jsem poté sháněla ve 4 diskuzních skupinách na sociální síti Facebook s názvy „Dotazníky k diplomkám... aneb potřebuju respondenty“, „Dotazníky k vyplnění“, „Dotazníky“ a „Vyplnění dotazníků k bakalářské práci“ zabývajících se zprostředkováním respondentů, kteří mají zájem vyplnit něčí dotazník.

Dotazník byl zcela anonymní. Obsahoval 29 otázek, z toho 3 informativní, 24 uzavřených a 2 polootevřené, u nichž měly respondenti možnost napsat vlastní odpověď, pokud jim nevyhovovaly ty předepsané. V přípravné fázi dotazníkového šetření jsem přemýšlela nad škálovým systémem odpovědí. Od něj jsem však brzy opustila, jelikož by se dotazník hůře vyhodnocoval. Vyjma otázek 24 a 25 bylo možné zadat pouze jednu odpověď. U otázek 2, 5, 12 a 19 jsem zjišťovala od respondentů, kde se s pojmem setkali, proto tam kromě několika možných odpovědí byla možnost doplnění vlastní odpovědi. Otázky se dají tematicky rozdělit do 6 skupin. První skupinu tvoří první tři otázky, které byli nečíslované a měli za úkol zjistit základní statistické informace o respondentech. Druhá skupina otázek se skládá z otázek 4-6, které mají v dotazníku číslo 1-3. Tyto otázky měli zjistit povědomí a názor respondentů na PTOS. Otázky 7-13 patří do třetí skupiny a v dotazníku mají čísla 4-10. Tyto otázky zjišťovaly povědomí a názor respondentů na OPP. Otázky 11-17, v dotazníku 14-20, tvořící čtvrtou skupinu a prošetřovaly, jaký mají respondenti názor a povědomí o DV. V páté skupině jsou otázky 18-21, které mají v dotazníku čísla 21-24 a měli objasnit, jaký mají respondenti názor a povědomí o práci PMS. Poslední šestá skupina otázek se snažila zjistit názor respondentů na efektivitu AT a ta se skládá z otázek 21-26, v dotazníku 25-29. Vybrané druhy AT, které jsem vybrala, jako témata pro jednotlivé okruhy otázek jsem vybrala proto, že jsem se s nimi nejčastěji v minulosti setkávala v médiích a během mojí praxe v PMS, kterou jsem absolvovala před napsáním této práce.

5.3 Etika a rizika výzkumu

Mezi rizika mého dotazníkového šetření patří především to, že na online platformě, jako jsou Formuláře Google, není možný přímý kontakt s respondenty. Nemohu například zkoumat jejich bezprostřední reakci, když dotazník obdrží, a ani zjistit jejich osobní názor na něj. Je, též možné, že se do výzkumu nepřihlásí dostatečný počet respondentů, či nebude mezi nimi v dostatečném množství zastoupeno jedno z pohlaví nebo nějaká věková kategorie. U online dotazníku, také hrozí, že souhrn respondentů nebude představovat reprezentativní vzorek populace. Dále není možné s jistotou dokázat, zdali jeden z respondentů nevyplnil více dotazníků. Může dojít i k částečnému zkreslení výsledků, protože si respondenti mohou splést obecně prospěšné práce, které nařizuje soud s veřejně prospěšnými pracemi, které se vykonávají v rámci Úřadu práce ČR, a jedná se o formu přivýdělku.

Při sepsání a vyhodnocení dotazníkového šetření jsem se řídila etikou výzkumu. V úvodním textu samotného dotazníku bylo napsáno poučení.³ Jedná se o sdělení, že dotazníkové šetření je zcela anonymní a bude použito v mé bakalářské práci. Je zde zmíněn i hlavní cíl dotazníkového šetření, a také, že je možné zažádat o výsledky šetření na uvedenou mailovou adresu. Je tam i zdůrazněno, že jediné osobní údaje o respondentech, které je potřeba vyplnit, jsou jejich věk, nejvyšší dosažené vzdělání a pohlaví.

---

³ viz. Příloha č. 1

5.4 Transformační tabulka

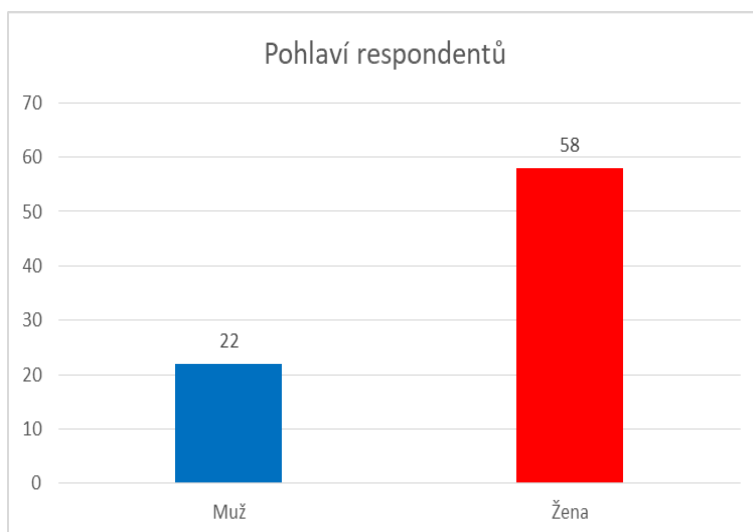
Tabulka 1 - transformační tabulka hlavního cíle

Hlavní cíl	Dílčí výzkumné otázky	Tazatelské otázky
<p>Hlavním cílem dotazníkového šetření je zmapovat povědomí široké veřejnosti o alternativních trestech a Probační a mediační službě, dále zjistit, kde se s těmito pojmy respondenti setkali a zda považují alternativní tresty a práci PMS za efektivní ve snižování míry kriminality</p>	<p>1. Zmapovat povědomí široké veřejnosti o alternativních trestech a PMS</p>	<p>TO1: Slyšel/a jste někdy o formě alternativního trestu „Podmíněný trest odnětí svobody“ (dále jen PTOS)?</p> <p>TO 4: Slyšel/a jste někdy o formě alternativního trestu "obecně prospěšné práce" (dále jen OPP)?</p> <p>TO 11: Slyšel/a jste někdy o formě alternativního trestu „domácí vězení“ (dále jen DV)?</p> <p>TO 18: Setkal/a jste se někdy s pojmem “Probační a mediační služba“ (dále jen PMS)?</p>
	<p>2. Zjistit, kde se s pojmy respondenti nejčastěji setkali</p>	<p>TO 2: Kde jste se s pojmem PTOS nejčastěji setkal/a?</p> <p>TO 5: Kde jste se s pojmem OPP nejčastěji setkal/a?</p> <p>TO 12: Kde jste se s pojmem DV nejčastěji setkal/a?</p> <p>TO 19: Kde jste se s pojmem PMS nejčastěji setkal/a?</p>

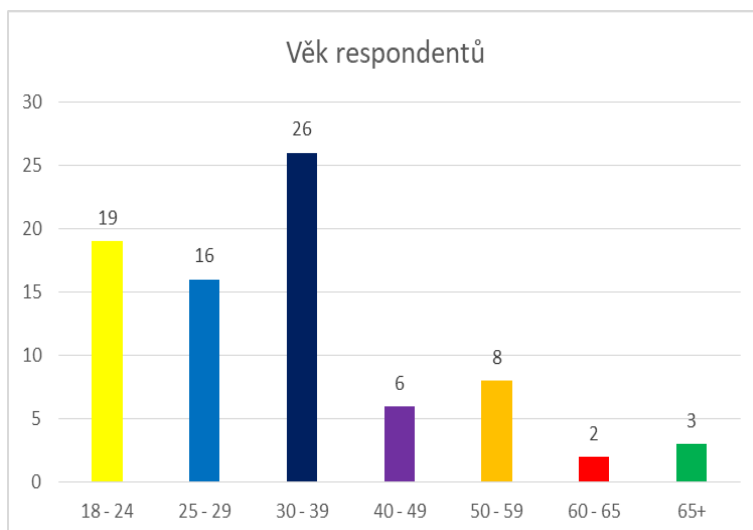
	<p>3. Zjistit, zda považují respondenti alternativní tresty a práci PMS za efektivní ve snižování míry kriminality</p>	<p>TO 7: Myslíte, že je trest OPP efektivní pro nápravu odsouzených?</p> <p>TO 8: Myslíte, že je trest OPP efektivní pro snížení objemu kriminality?</p> <p>TO 14: Myslíte, že je trest DV efektivní pro nápravu odsouzených?</p> <p>TO 15: Myslíte, že je trest DV efektivní ve snižování objemu kriminality?</p> <p>TO 21: Myslíte, že je dohled PMS efektivní pro nápravu odsouzených?</p>
--	---	--

5.5 Výzkumný vzorek

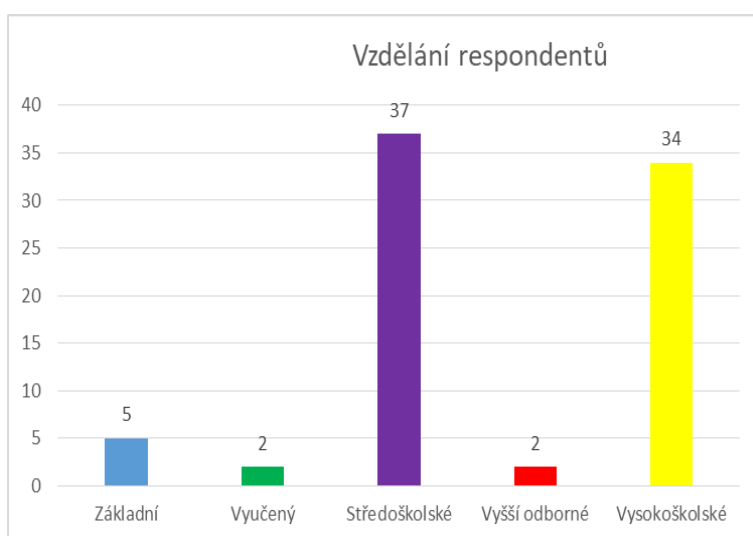
Pro své výzkumné šetření se mi podařilo na Facebooku v diskuzních skupinách získat 80 respondentů. Dotazníkové šetření se konalo od 20. do 31. května. Při již zmíněném množství respondentů jsem po 11 dnech sběr dat ukončila. Celkem se do dotazníkového šetření zapojilo 58 žen a 22 mužů, což odpovídá poměru tři ku dvěma. Nejčastější věk respondentů byl v rozmezí 30 – 39 let, druhý nejčastější věk v rozmezí 18 – 24 let, třetí nejčastější 25 – 29 let. Dotazník vyplnily i tři osoby starší 65 let. Respondenti uváděli i své nejvyšší dosažené vzdělání. Nejvíce respondentů mělo buď středoškolské, nebo vysokoškolské vzdělání. Nejméně se pak dotazníkového šetření účastnilo respondentů se základním či vyšším odborným vzděláním.

Graf 1- pohlaví respondentů

Graf 2- věk respondentů

Graf 3 - vzdělání respondentů

5.6 Analýza získaných dat

V této podkapitole analyzuji získaná data od respondentů. Data jsem měla již částečně analyzovaná z Formulářů Google, který automaticky generuje tabulku s odpověďmi. Dále jsem na každou otázku sestrojila kontingenční tabulku a z ní vytvořila sloupcové grafy. Grafy jsem následně poupravila, aby vypadaly graficky stejně. Poté jsem získaná data přepsala i do Wordu.

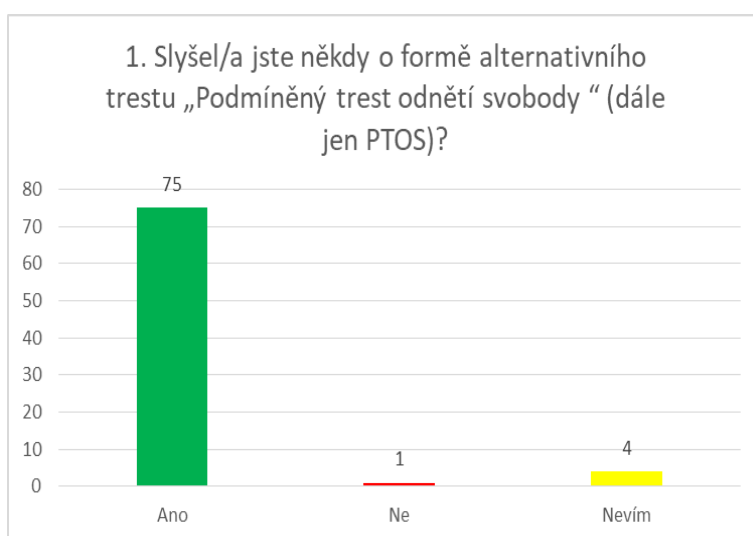
Jak bylo již zmíněno výše, respondenti odpovídali na 26 otázek. Každá otázka je vyhodnocena zvlášť a je doplněna výsledným grafem. U otázek 24 a 25 jsou pro větší

přehlednost přidány i tabulky, jelikož u nich bylo v dotazníku možné vyplnit více odpovědí či zadat odpověď vlastní.

5.6.1 Analýza

1. Slyšel/a jste někdy o formě alternativního trestu „Podmíněný trest odnětí svobody“ (dále jen PTOS)?

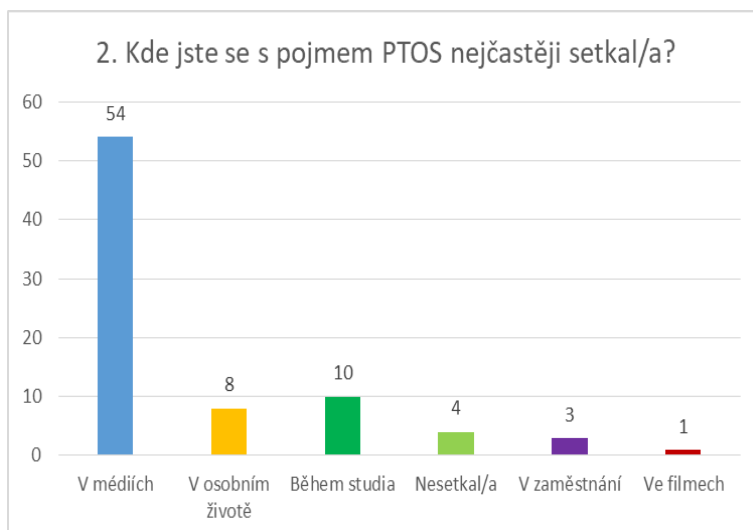
Většina respondentů, konkrétně 75, uvedlo, že znají PTOS. Jeden respondent pojem neznal a 4 respondenti si nebyli jisti, zda daný termín znají.

Graf 4 - porovnání výsledků 1. otázky

2. Kde jste se s pojmem PTOS nejčastěji setkal/a?

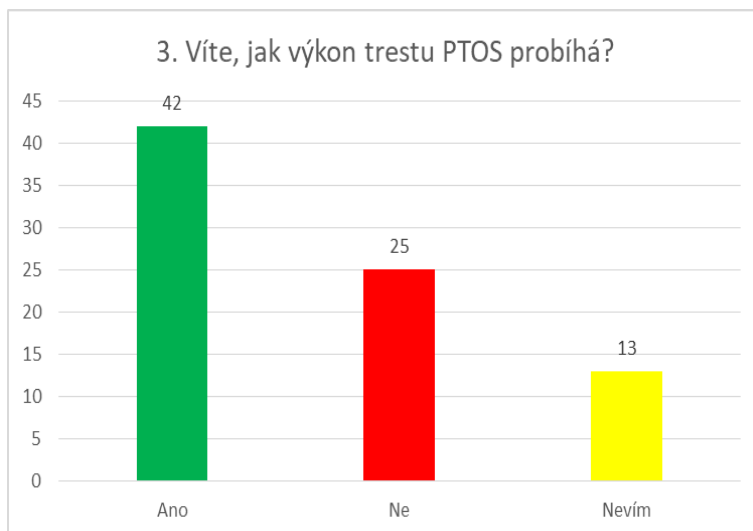
Nejčastěji uváděli respondenti na otázku číslo 2 odpověď, že se o pojmu PTOS dozvěděli z médií. 8 respondentů zná pojem z osobního života, 10 respondentů se s ním setkala během studia a 4 respondenti se s pojmem vůbec nesetkali. Respondenti využili i doplnění jiné odpovědi. Konkrétně 3 respondenti se s pojmem setkali v zaměstnání a jeden respondent zná pojem z filmů.

Graf 5 - porovnání výsledků 2. otázky

3. Víte, jak výkon trestu PTOS probíhá?

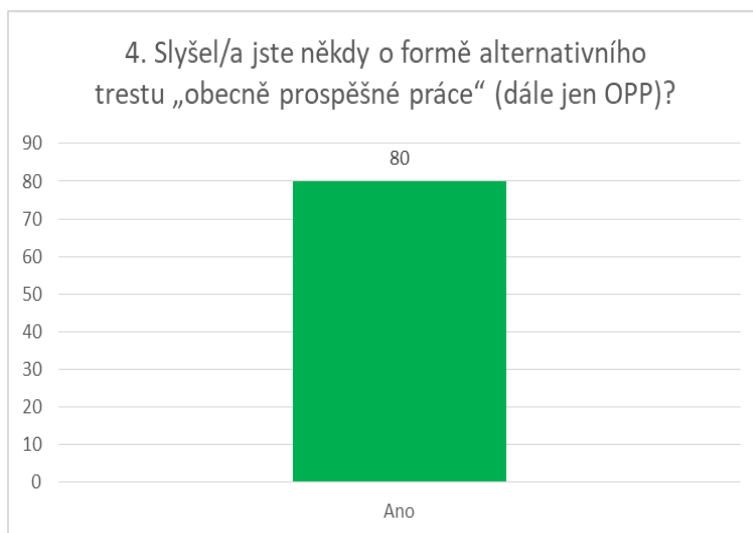
Většina respondentů na 3. otázku uvedla, že ví, jak výkon trestu PTOS probíhá. Celkem 25 respondentů však neví, jak výkon trestu PTOS probíhá, a 13 respondentů si tím nejsou jistí.

Graf 6 - porovnání výsledků 3. otázky

4. Slyšel/a jste někdy o formě alternativního trestu „obecně prospěšné práce“ (dále jen OPP)?

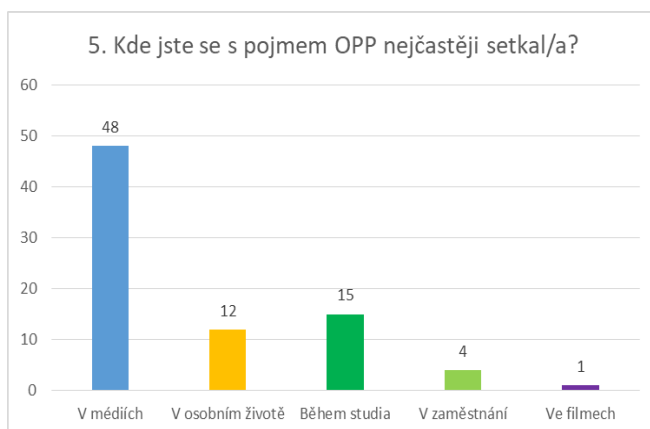
Všichni respondenti na otázku číslo 4 uvedli, že o trestu obecně prospěšných prací již slyšeli.

Graf 7 - porovnání výsledků 4. otázky

5. Kde jste se s pojmem OPP nejčastěji setkal/a?

48 respondentů v dotazníkovém šetření označilo, že pojem OPP znají z médií, dalších 12 respondentů se s pojmem setkalo v osobním životě. Celkem 15 respondentů uvedlo, že se s pojmem OPP setkala během studia. Respondenti i zde využili možnosti zadání vlastní odpovědi. 4 z nich uvedli, že znají pojem ze zaměstnání a jeden respondent se s pojmem setkal ve filmech.

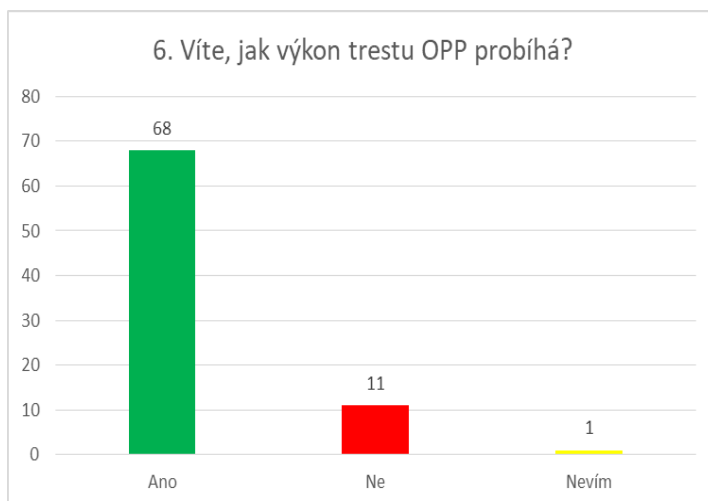

Graf 8 - porovnání výsledků 5. otázky

6. Víte, jak výkon trestu OPP probíhá?

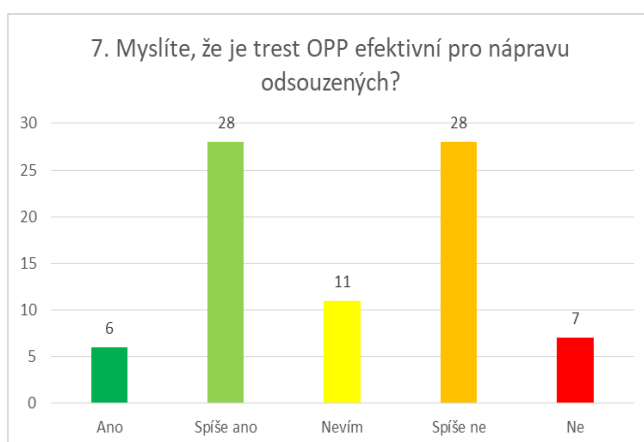
Drtivá většina respondentů, konkrétně 68, ví, jak probíhá výkon trestu OPP, naopak 11 respondentů uvedlo, že neznají průběh výkonu trestu OPP a 1 respondent si průběhem trestu OPP nebyl jistý.

Graf 9 - porovnání výsledků 6. otázky

7. Myslíte, že je trest OPP efektivní pro nápravu odsouzených?

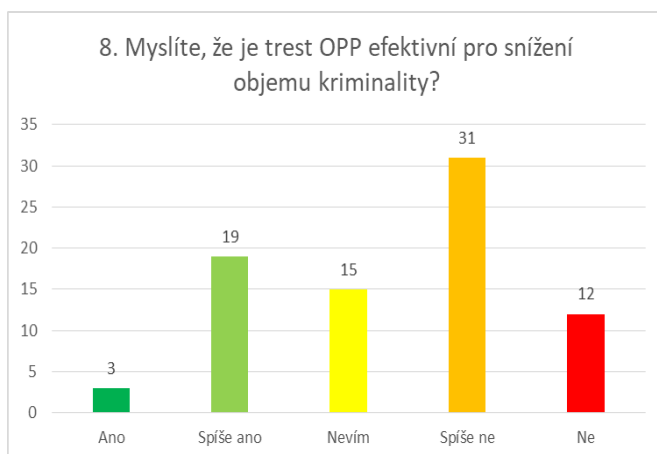
Respondenti se v dotazníkovém šetření měli zamyslet nad tím, zda je podle nich trest OPP efektivní pro nápravu odsouzených. 28 respondentů odpovědělo spíše ano a stejný počet odpovědělo spíše ne. Podobně je to s odpovědí ano, kterou zadalo celkem 6 respondentů. 7 respondentů uvedlo, že s tím nesouhlasí. Celkem 11 respondentů si nebylo jistých. Respondenti se, tedy dle odpovědí staví stejně kladně a stejně záporně k otázce, zda je trest OPP pro nápravu odsouzených efektivní.

Graf 10 - porovnání výsledků 7. otázky

8. Myslíte, že je trest OPP efektivní pro snížení objemu kriminality?

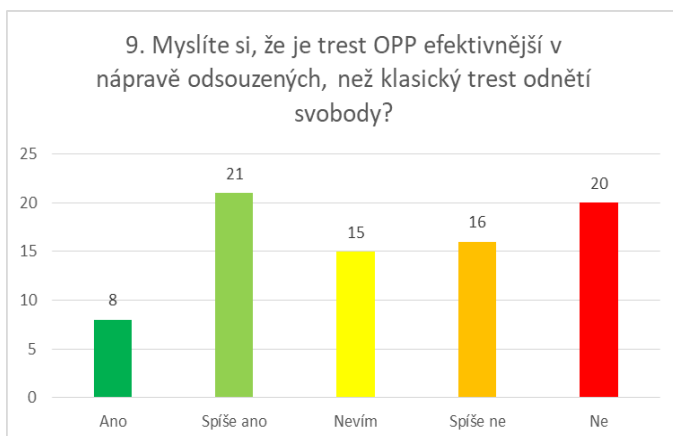
Na osmou otázku uvedlo 31 respondentů, že s udaným tvrzením spíše nesouhlasí. Dalších 12 respondentů s tím nesouhlasí. Celkem 3 respondenti se k tvrzení staví kladně a 19 respondentů s tím spíše souhlasí. 15 respondentů si nebylo jisto, kam by se zařadilo. Z grafu vyplývá, že si respondenti spíše nemyslí, že by trest OPP vedl ke snížení kriminality.

Graf 11 - porovnání výsledků 8. otázky

9. Myslíte si, že je trest OPP efektivnější v nápravě odsouzených, než klasický trest odnětí svobody?

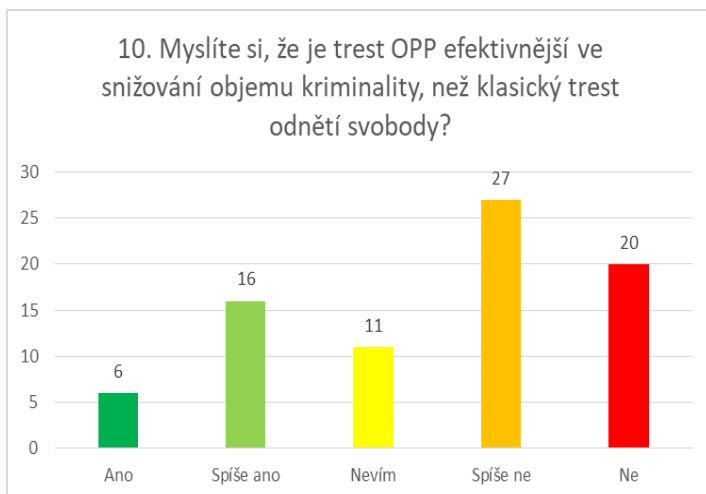
Respondenti se u této otázky měli zamyslet nad tím, zda je podle nich trest OPP efektivnější v nápravě odsouzených než trest odnětí svobody. Z uvedeného grafu vyplývá, že 20 respondentů si myslí, že není tolik efektivní, dalších 16 respondentů se přiklání k odpovědi spíše ne. Pro jasné ano se vyjádřilo 8 respondentů, 21 respondentů vyjádřilo názor spíše ano. 15 respondentů zvolilo možnost, že si u této otázky nejsou jisti. Respondenti se i zde staví k OPP spíše záporně, domnívají se, že takový trest nevede k nápravě odsouzených tak, jako při VTOS.

Graf 12 - porovnání výsledků 9. otázky

10. Myslíte si, že je trest OPP efektivnější ve snižování objemu kriminality, než klasický trest odnětí svobody?

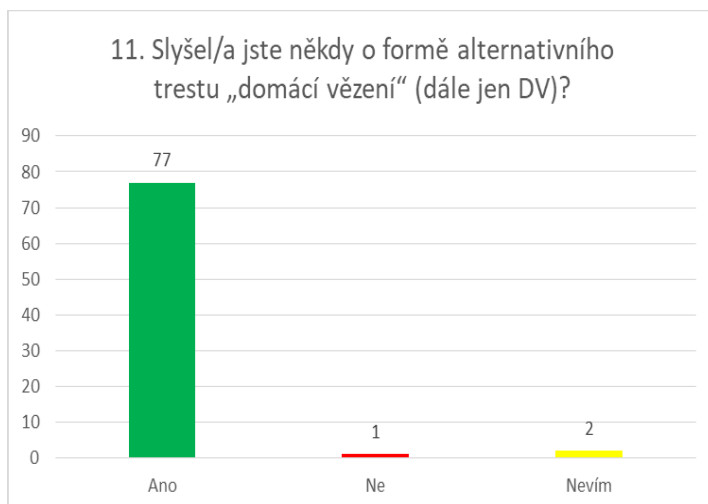
Respondenti se v této otázce měli vyjádřit k tomu, zda si myslí, že je trest OPP efektivnější ve snížení objemu kriminality, než VTOS. 27 respondentů zvolila možnost spíše ne, dalších 20 respondentů odpovědělo ne. Odpověď ano zvolilo celkem 6 respondentů. Spíše ano určilo 16 respondentů. Odpověď nevím zadalo 11 respondentů. Většina respondentů tedy uvádí, že trest OPP vede podle nich ke snížení objemu kriminality méně, než trest VTOS.

Graf 13 - porovnání výsledků 10. otázky

11. Slyšel/a jste někdy o formě alternativního trestu „domácí vězení“ (dále jen DV)?

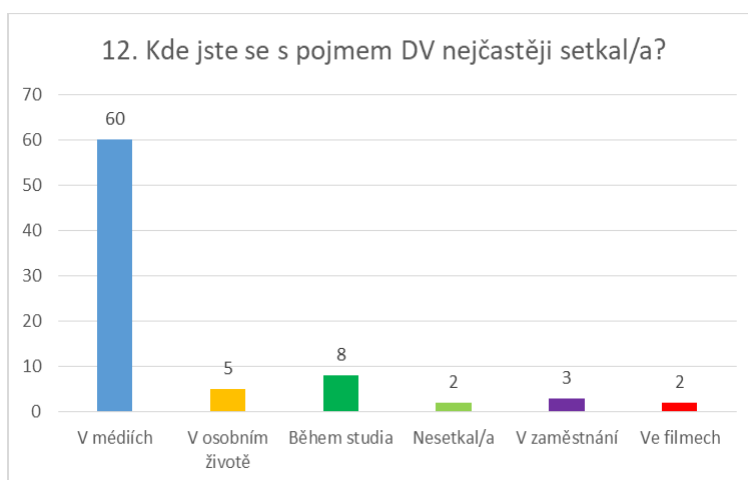
Drtivá většina respondentů uvedla, že již slyšelo o trestu domácího vězení. Jeden respondent termín nikdy neslyšel a další dva respondenti si nebyli jisti, zda se s termínem setkali.

Graf 14 - porovnání výsledků 11. otázky

12. Kde jste se s pojmem DV nejčastěji setkal/a?

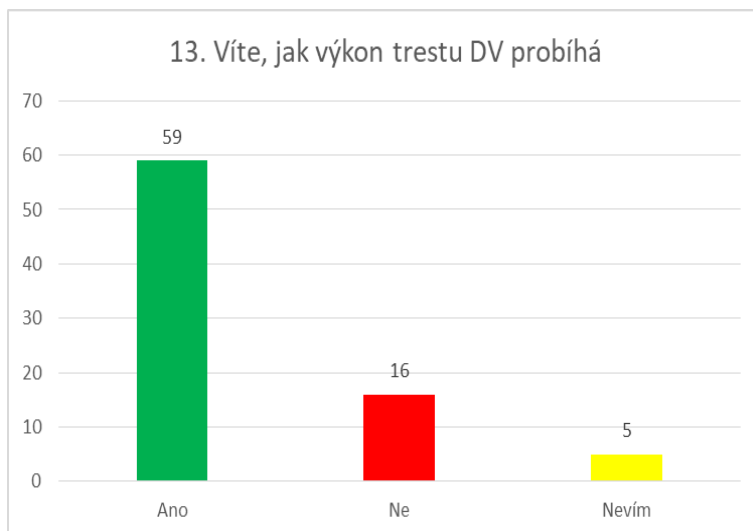
Nejvíce respondentů se s pojmem domácího vězení setkalo v médiích. 5 respondentů uvedlo, že se s pojmem setkalo v osobním životě. 8 respondentů zná pojem ze svých studií. Dva respondenti se s pojmem nesetkali. Celkem 5 respondentů využilo možnosti vlastní odpovědi. 3 z nich odpověděli, že se s pojmem nejčastěji setkali v zaměstnání, další dva respondenti uvedli, že pojem znají z filmů.

Graf 15 - porovnání výsledků 12. otázky

13. Víte, jak výkon trestu DV probíhá

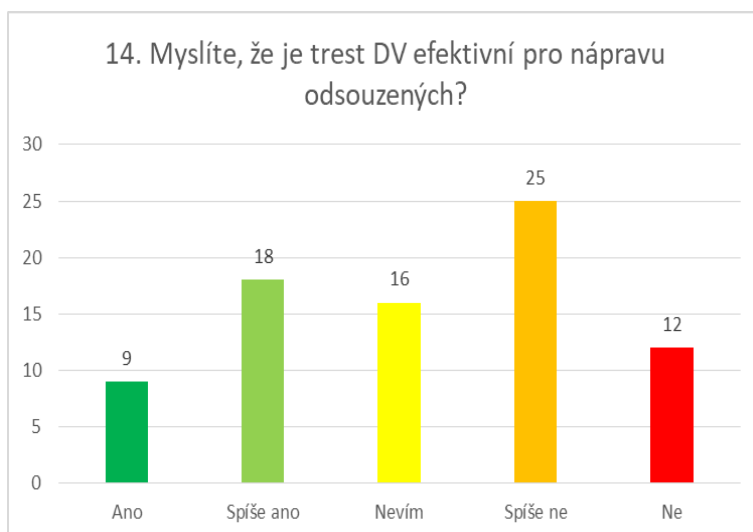
Většina, konkrétně 59 respondentů, uvedla, že ví, jak výkon trestu DV probíhá. Naopak 16 respondentů neví, jak výkon trestu DV probíhá. 5 respondentů si nebylo jistých.

Graf 16 - porovnání výsledků 13. otázky

14. Myslíte, že je trest DV efektivní pro nápravu odsouzených?

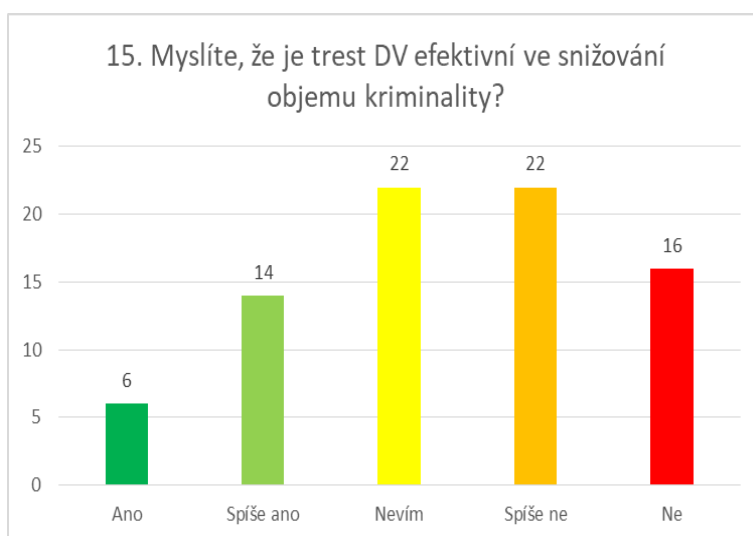
25 respondentů zvolilo možnost spíše ne, dalších 12 odpovědělo ne. Spíše ano si vybralo 18 respondentů. Ano si jako odpověď zvolilo 9 respondentů. Celkem 16 respondentů si nebylo jistých. Respondenti si tudíž spíše nemyslí, že je trest DV efektivní pro nápravu odsouzených.

Graf 17 - porovnání výsledků 14. otázky

15. Myslíte, že je trest DV efektivní ve snižování objemu kriminality?

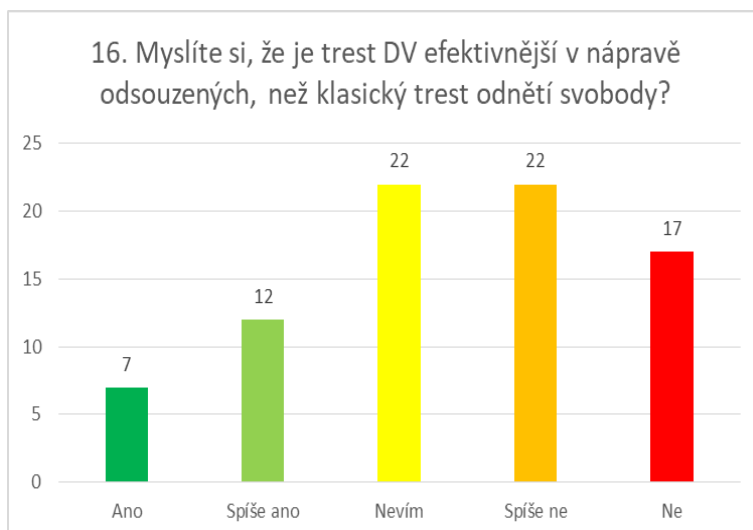
16 respondentů se domnívá, že trest DV není efektivnější na snížení objemu kriminality. K odpovědi spíše ne se připojilo 22 respondentů. Stejný počet respondentů si není jistých, zda trest DV vede ke snížení kriminality. 6 respondentů uvedlo odpověď ano, dalších 14 respondentů se ztotožnilo s odpovědí spíše ano. I zde se respondenti k efektivitě trestu DV staví spíše záporně. U této otázky je však vysoký počet respondentů, kteří si nejsou zcela jisti.

Graf 18 - porovnání výsledků 15. otázky

16. Myslíte si, že je trest DV efektivnější v nápravě odsouzených, než klasický trest odnětí svobody?

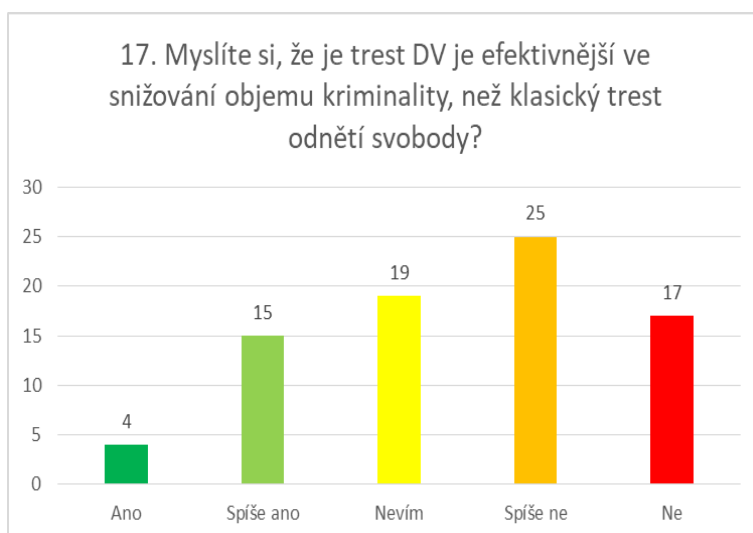
Obdobný výsledek, jako v předcházející otázce, je u otázky číslo 16. 17 respondentů u ní vybralo odpověď ne, a dalších 22 zvolilo možnost spíše ne. Stejný počet respondentů uvedlo, že si nejsou jisti. Odpověď spíše ano zvolilo 12 respondentů, a ano zaškrtnulo 7 respondentů. Respondenti si i zde myslí, že trest DV nevede efektivněji k nápravě odsouzených než trest VTOS.

Graf 19 - porovnání výsledků 16. otázky

17. Myslíte si, že je trest DV je efektivnější ve snižování objemu kriminality, než klasický trest odnětí svobody?

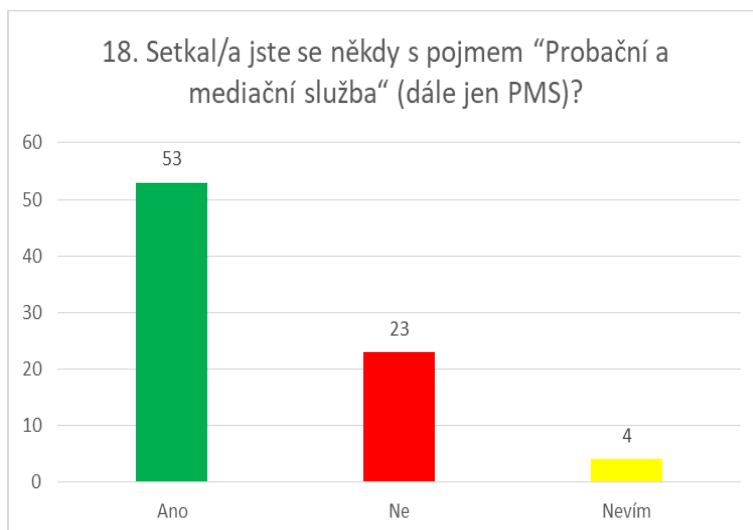
Respondenti na tuto otázku uvedli následující. Celkem 17 respondentů se rozhodlo zvolit odpověď ne, dalších 25 respondentů si vybralo odpověď spíše ne. Nejistých respondentů je 19. Pouzí 4 respondenti uvedli ano. Zbylých 15 respondentů si vybralo spíše ano. Z uvedeného výsledku vyplývá, že se respondenti k efektivitě tohoto trestu staví spíše odmítavě a myslí si, že DV nevede ke snížení kriminality tolik, jako VTOS.

Graf 20 - porovnání výsledků 17. otázky

18. Setkal/a jste se někdy s pojmem “Probační a mediační služba“ (dále jen PMS)?

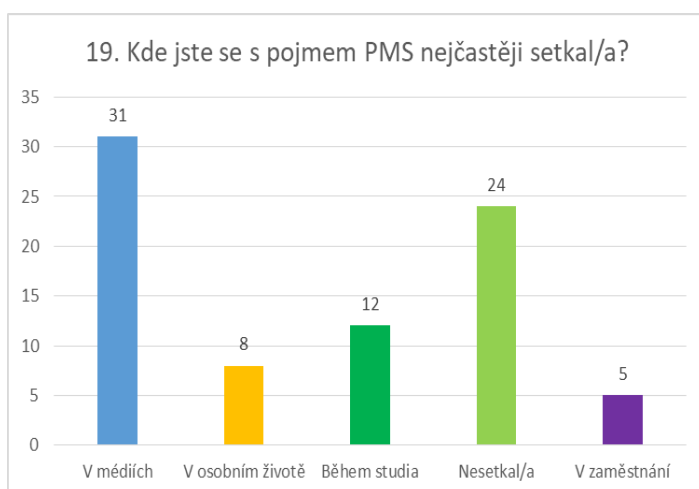
S pojmem PMS se dle dotazníkového šetření setkalo 53 respondentů. Dalších 23 respondentů o tomto pojmu neslyšelo. Zbylí 4 respondenti si nebyli jisti, zda se se s tímto pojmem setkali.

Graf 21 - porovnání výsledků 18. otázky

19. Kde jste se s pojmem PMS nejčastěji setkal/a?

Celkem 31 respondentů se s pojmem PMS nejčastěji setkalo prostřednictvím médií a dalších 12 respondentů zná pojem z dob studií. V osobním životě se s pojmem PMS setkalo 8 respondentů. 24 respondentů se s pojmem PMS vůbec nesetkalo. 5 respondentů využilo možnosti osobní odpovědi a uvedlo, že se s pojmem setkali ve svém zaměstnání.

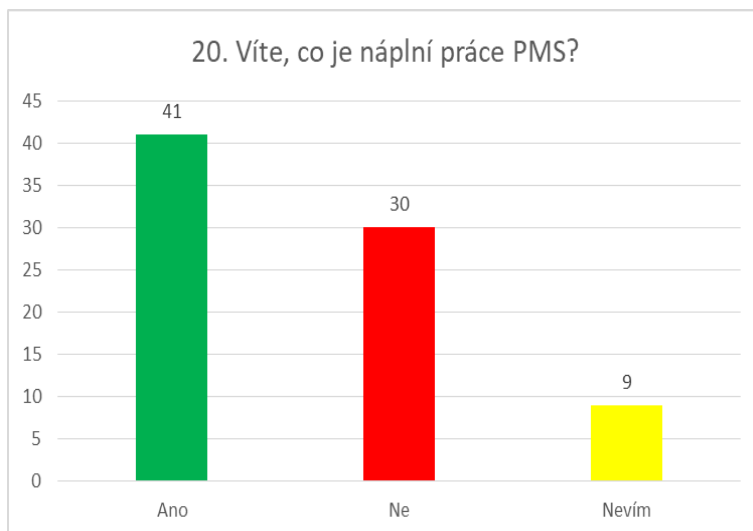

Graf 22 - porovnání výsledků 19. otázky

20. Víte, co je náplň práce PMS?

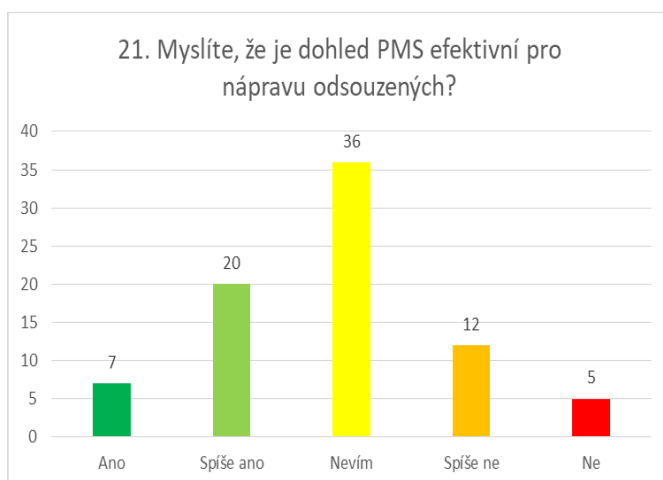
Celkem 41 respondentů uvedlo, že ví jaká je náplň práce PMS. Dalších 30 respondentů uvedlo, že neznají práci PMS. 9 respondentů si zvolilo odpověď nevím.

Graf 23 - porovnání výsledků 20. otázky

21. Myslíte, že je dohled PMS efektivní pro nápravu odsouzených?

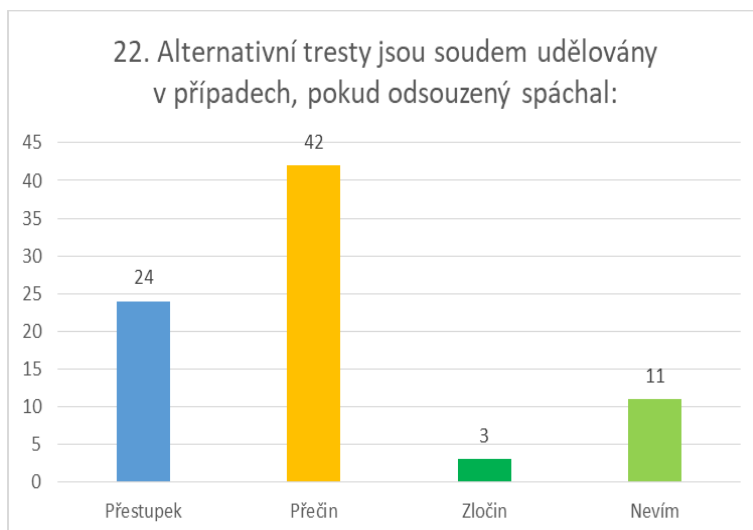
Velmi vysoký počet 36 respondentů si nebyl jistý, zda je dohled úředníků na PMS efektivní pro nápravu odsouzených. Zcela kladně jejich práci hodnotí 7 respondentů. Pro odpověď spíše ano se rozhodlo 20 respondentů. Odpověď spíše ne zvolilo 12 respondentů a odpověď ne dalších 5 respondentů.

Graf 24 - porovnání výsledků 21. otázky

22. Alternativní tresty jsou soudem udělovány v případech, pokud odsouzený spáchal:

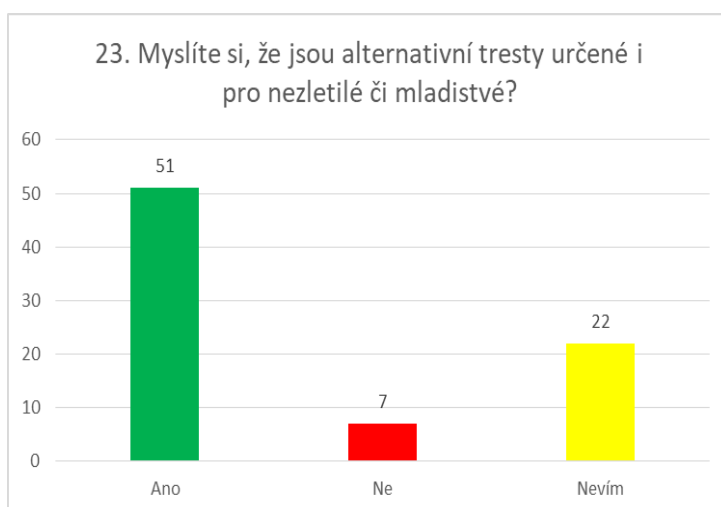
42 respondentů na otázku 22 uvedlo, že alternativní tresty jsou uděleny za přečin. Celkem 24 respondentů zvolilo přestupek. Tři respondenti si vybrali možnost zločin. 11 respondentů se rozhodlo pro zvolení odpovědi nevím.

Graf 25 - porovnání výsledků 22. otázky

23. Myslíte si, že jsou alternativní tresty určeny i pro nezletilé či mladistvé?

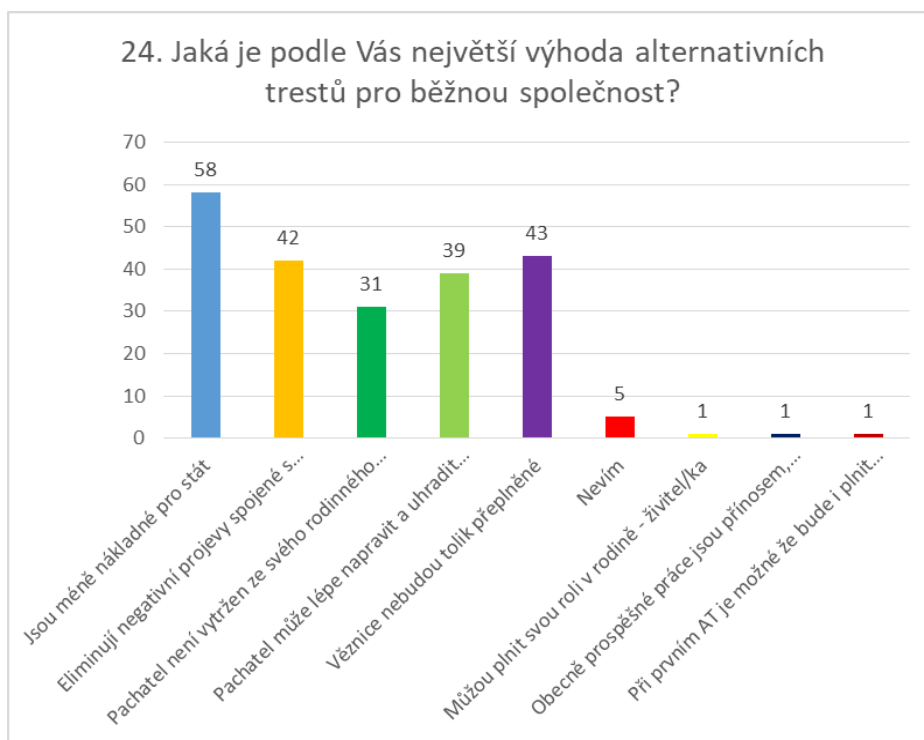
51 respondentů si myslí, že alternativní tresty jsou určeny i pro nezletilé a mladistvé. Celkem 7 respondentů se domnívá, že alternativní tresty nejsou pro nezletilé a mladistvé. Zbýlých 22 respondentů si zvolilo odpověď nevím. Nadpoloviční většina, tedy zná správnou odpověď.

Graf 26 - porovnání výsledků 23. otázky

24. Jaká je podle Vás největší výhoda alternativních trestů pro běžnou společnost?

U otázky číslo 24 bylo možné, aby respondenti zvolili více odpovědí nebo dokonce napsali svou vlastní. Z toho důvodu je označených odpovědí vyšší počet, než bylo výše uvedené množství respondentů. Pro větší přehlednost jsem připojila i vypracovanou tabulku, kde jsou vidět celé odpovědi včetně těch, které napsali sami respondenti. Největší výhodou je dle respondentů to, že alternativní tresty jsou méně nákladné pro stát. Tuto odpověď označilo 58 respondentů. V těsném závěsu je dle respondentů ta výhoda, že věznice nebudou tolik přeplněné. Tuhle možnost zvolilo 43 respondentů. 42 respondentů jako největší výhodu uvedlo, že eliminují negativní projevy spojené s uvězněním. Dalších 39 respondentů uvedlo jako výhodu, že pachatel může lépe napravit a uhradit škody. Dalších 31 respondentů soudí, že jako výhodu vidí, že pachatel není vytržen ze svého rodinného prostředí. 5 respondentů zvolilo odpověď nevím. Celkem 3 respondenti doplnili vlastní odpověď. Zajímavá byla například odpověď, že odsouzený stále může plnit svou roli živitele rodiny. Dále zde byl uveden názor, který se pokusím parafrázovat, že při prvním potrestání alternativním trestem tento prospěšný být může, ale při opakování již ne. V tabulce níže je uveden doslovně. Poslední odpověď byla, že při alternativním trestu OPP odsouzení dělají práci, na kterou se hůře shánějí lidi.

Graf 27 - porovnání výsledků 24. otázky

Tabulka 2 - porovnání výsledků 24. otázky

24. Jaká je podle Vás největší výhoda alternativních trestů pro běžnou společnost?	Počet
Jsou méně nákladné pro stát	58
Eliminují negativní projevy spojené s uvězněním	42
Pachatel není vytržen ze svého rodinného prostředí	31
Pachatel může lépe napravit a uhradit škody	39
Věznice nebudou tolik přeplněné	43
Nevím	5
Můžou plnit svou roli v rodině - živitel/ka	1
Obecně prospěšné práce jsou přínosem, dělají práce, na které se lidé shánějí hůře	1
Při prvním AT je možné že bude i plnit svůj účel, při opakovaném AT se asi účinek lehce vytrácí	1
Celkový součet	221

25. Jaká je podle Vás největší nevýhoda alternativních trestů pro běžnou společnost?

Respondenti i při této otázce měli možnost zaškrtnout více odpovědí a připojit svojí vlastní. Dle respondentů je nejčastější nevýhoda alternativních trestů to, že pachatele neodradí od trestné činnosti. S touthle nevýhodou se ztotožňuje 50 respondentů. V těsném závěsu je nevýhoda, že jsou pachatelé na svobodě a mohou představovat hrozbu pro společnost, kterou si vybralo 48 respondentů. 23 respondentů bere jako nevýhodu, že jsou tresty moc mírné. Celkem 8 respondentů zvolilo možnost nevím. Jeden respondent připojil svojí odpověď, kterou se opět pokusím parafrázovat. Uvedl jako nevýhodu byrokracii s tím spojenou, která trvá velmi dlouho. Původní odpověď je uvedena v tabulce níže.

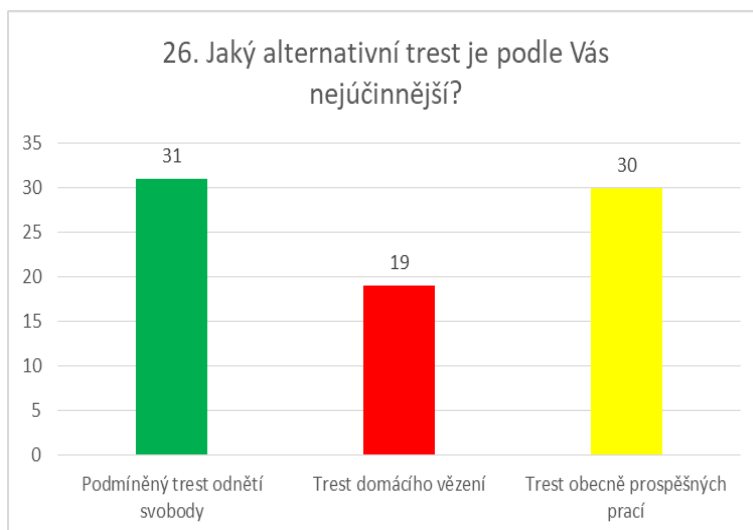
Graf 28 - porovnání výsledků 25. otázky

Tabulka 3 - porovnání výsledků 25. otázky

25. Jaká je podle Vás největší nevýhoda alternativních trestů pro běžnou společnost?	Počet
Pachatelé jsou na svobodě a mohou představovat hrozbu	48
Jsou moc mírné	23
Neodradí pachatele od trestné činnosti	50
Nevím	8
Byrokracie, trvá to moc dlouho	1
Celkový součet	130

26. Jaký alternativní trest je podle Vás nejúčinnější?

Dle 31 respondentů je nejúčinnější alternativní trest podmíněný trest odnětí svobody. Hned za je dle 30 respondentů trest obecně prospěšných prací. Jen 19 respondentů uvedlo jako nejúčinnější alternativní trest domácí vězení.

Graf 29 - porovnání výsledků 26. otázky

5.6.2 Vyhodnocení

V dotazníkovém šetření jsem se rozhodla zkoumat tři hlavní cíle. Prvním cílem bylo zmapování povědomí respondentů z řad širší veřejnosti o alternativních trestech a o Probační a mediační službě. Z dotazníkového šetření vyplývá, že širší veřejnost zná druhy alternativních trestů, které jsem uvedla do dotazníkového šetření. Všichni respondenti uvedli, že znají pojem trest obecně prospěšných prací. Je zde však možnost, že respondenti si tento trest mohou spojovat s pojmem veřejně prospěšné práce, který se týká agendy Úřadu práce. Jinak tomu bylo u otázek týkajících se Probační a mediační služby. Více než čtvrtina respondentů uvedla, že se s pojmem nesetkala. Tento vysoký rozdíl mezi OPP a PMS je pravděpodobně způsoben médii, která sice informují o odsouzených a různých formách trestu, nesdělují však, jak daný trest probíhá a kdo má nad jeho uplatňováním dohled.

První cíl úzce souvisí s druhým, který jsem si definovala, a to kde se respondenti o pojmech alternativní tresty a PMS dozvěděli. Respondenti v dotazníkovém šetření uvedli, že se o nich nejčastěji dozvěděli prostřednictvím médií, případně během studií či z osobního života. Výsledek není příliš překvapivý, protože o alternativních trestech se, jak naznačují výše, v mediích informuje poměrně často.

Třetím cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, zda respondenti považují alternativní tresty efektivní ve snižování míry kriminality. Otázky měly za úkol zjistit názor respondentů na alternativní trest obecně prospěšných prací a na trest domácího vězení. Samotný podmíněčný trest odnětí svobody jsem neuvedla, jelikož jsem v předchozích kapitolách jasně uvedla, že při jakékoliv trestné činnosti a porušení podmínky se přechází do VTOS. Respondenti mohli sdělit svůj názor ohledně snížení kriminality u samotného trestu a také v porovnání s VTOS. Z dotazníkového šetření vyplývá, že si respondenti ani v jednom případě, ať už u samotných trestů či v porovnání s VTOS, nemyslí, že alternativní tresty vedou ke snížení kriminality.

Dále jsem si stanovila i výzkumné otázky, které bych ráda dále blíže zodpověděla. První výzkumná otázka zněla, jaký alternativní trest je dle veřejnosti nejefektivnější. Respondenti v poslední otázce dotazníku uvedli, že nejúčinnější alternativní trest je podmíněné odsouzení s dohledem. Tato odpověď měla 31 respondentů. Hned v závěsu byla odpověď trest obecně prospěšných prací, kterou odpovědělo 30 respondentů. Tyto

dva tresty se velmi často doplňují, protože soud často odsouzenému uloží podmíněný trest a k tomu mu zadá obecně prospěšné práce.

Ve druhé výzkumné otázce jsem se zaměřila na výhody AT dle respondentů. Nejvíce respondentů, celkem 50, se přiklání k odpovědi, že alternativní tresty jsou méně nákladné pro stát, na druhém místě se objevila odpověď, že věznice nejsou kvůli alternativním trestům tolik přeplněné. K této odpovědi se připojilo 43 respondentů. Za poslední zmínku stojí odpověď, že alternativní tresty eliminují negativní projevy spojené s uvězněním, odpověď si vybralo 42 respondentů. Dle mého soudu z toho vyplývá, že respondenti upřednostňují tresty, které jsou efektivní z hlediska finanční výhodnosti pro stát než ty, které jsou výhodné ze sociálního hlediska.

Dále jsem se ve výzkumných otázkách zaměřila i na nevýhody AT. Nejvíce respondentů se rozhodlo vybrat odpověď, že alternativní tresty neodradí pachatele od trestné činnosti. Tuto odpověď zvolilo 50 respondentů. Druhá nejčastější odpověď, kterou vybralo 48 respondentů, byla, že pachatelé jsou na svobodě a mohou představovat hrozbu. Třetí nejčastější odpověď byla, že alternativní tresty jsou mírné. S touto odpovědí se ztotožnilo 23 respondentů. Výsledky dotazníkového šetření jasně ukazují, že respondenti vidí největší nevýhodu v tom, že pachatelé mohou dále páchat jinou trestnou činnost, z čehož má, myslím, veřejnost často strach. Z toho důvodu, by veřejnost mimo jiné také přivítala, aby byly tresty přísnější, což z výsledků dotazníku také vyplývá.

V rámci čtvrté výzkumné otázky jsem se zaměřila na to, zda z pohledu respondentů vedou alternativní tresty ke snížení kriminality. Otázky se opětovně týkaly trestů obecně prospěšné práce a domácího vězení. Klienti lépe hodnotí obecně prospěšné práce, ale z celkového hlediska se dle výsledků šetření respondenti domnívají, že alternativní tresty ke snížení kriminality příliš nevedou.

Poslední pátá výzkumná otázka měla zjistit, zda jsou podle respondentů efektivnější alternativní tresty než VTOS. To se týkalo trestu domácího vězení a obecně prospěšných prací. Respondenti se u obou otázek přiklínili více k záporné, než ke kladné odpovědi.

Pokud se pokusím shrnout výsledky mého dotazníkového šetření, respondenti považují za účinnější v potírání kriminality trest VTOS než alternativní tresty, které považují jen za určitý méně nákladný, ale bohužel i méně účinný ekvivalent ke klasickým trestům.

Závěr

Cílem teoreticky koncipované části bakalářské práce bylo popsat základní druhy alternativních trestů, vysvětlit související pojmy, nastínit funkci restorativní justice a činnost probační a mediační služby. Tyto pojmy jsem s pomocí odborné literatury a internetových článků blíže charakterizovala v teoretické části práce, která se skládá z kapitol 1 až 4.

Cílem praktické části této bakalářské práce pak bylo zjistit povědomí a názor širší veřejnosti České republiky z vybraného vzorku populace na alternativní tresty, možnosti jejich využití a jejich efektivitu. V praktické části, která je obsažena v kapitole 5, jsem popsala metodologii, zadávání, průběh, výsledky a vyhodnocení dotazníkového výzkumného šetření vybrané cílové skupiny. Z výsledků šetření vyplývá, že respondenti považují za účinnější v potírání kriminality klasický trest VTOS než alternativní tresty, které považují jen za určitý méně nákladný, ale také účinný ekvivalent ke klasickým trestům. Mnou stanovené cíle byly tedy myslím splněny.

Odborná literatura, kterou jsem přečetla a využívala při tvorbě této práce, mne utvrdila v tom, že ukládání alternativních trestů je jak v zájmu samotných pachatelů T.Č., tak v zájmu jejich obětí, které se pak mohou s tím, co jim bylo pachatelem způsobeno snadněji vyrovnat a překonat to, ale i v zájmu celé společnosti.

Za spáchaný T.Č. musí být samozřejmě jeho pachatel potrestán, ale potrestání by mělo být „ušité na míru“ konkrétnímu pachateli tak, aby pro něho bylo citelné, ale zároveň mu ukazovalo cestu k nápravě a k životu, který by již zůstal bez prohřešků proti zákonu. Ukazuje se, že pro pachatele T.Č. je největší hrozbou uložení a splnění trestu, tedy jeho neodkladnost, než jeho výše či způsob výkonu. Tresty odnětí svobody jsou sice velkým zásahem do osobnosti odsouzeného, paradoxně ale ne všichni tento trest považují za nesnesitelný. Jsou známi recidivisté, kteří se do vězení téměř těší, nebo tací pachatelé trestné činnosti, kteří pobyt ve vězení považují za jakési zabezpečení na zimu. Lidé jsou různí a pro každého je prostě míra únosnosti někde jinde.

V každém případě by trest odnětí svobody měl být opravdu až „ultima ratio“, protože vězeňské prostředí, ač je pro stát velmi ekonomicky náročné, není přes veškerou snahu výchovné a odsouzený je izolován od rodiny a společnosti a je mu vlastně určena pasivní role. Při pobytu ve vězení získávají odsouzení spíše nové znalosti a zkušenosti, které

vedou ke zdokonalení jejich trestné činnosti po propuštění, než aby se napravili a připravili na bezúhonný život.

AT osobně vnímám, jako první varování pro lidi, kteří se dopustí nějakého méně závažného trestného činu, aby si uvědomili, že se pohybují tzv. na „tenkém ledě“ a svým způsobem i jako „druhou šanci“. Jsou vhodné v celé řadě případů, například tehdy, když někdo sporadicky či dokonce vůbec neplní rozhodnutí o placení vyživovací povinnosti na své dítě. Rodič má možnost napravit svou chybu, začít řádně platit a uhradit dluh, který na vyživovací povinnosti již vzniknul. Tím se může vyhnout možným exekucím za neplnění vyživovací povinnosti, což vnímám, jako velké pozitivum. I pro stát je to přijatelnější, protože nemusí vynakládat finanční prostředky na nezodpovědného rodiče za náhradní výživné a také za náklady při VTOS. U AT OPP zase oceňuji, že po jeho odpracování má odsouzený trestní rejstřík opět čistý. Je to pro něj velká výhoda, jelikož prakticky v každém zaměstnání musí dokládat výpis z trestního rejstříku. Díky tomu se může snadno opět zapojit do běžného života.

Dle mého názoru je proto nutné hledat nové cesty a způsoby pro to, aby se alternativní tresty mohly dále rozvíjet a uplatňovat. Pro to je ale potřebná neustálá osvěta společnosti, která by měla začínat již na školách. Jak ukazují výsledky mého dotazníkového šetření, mnoho lidí alternativní tresty nepovažuje za dostatečné, podle jejich názoru „patří každý lotr za mříže“ a některým z nich je i toto málo a zlodějům by sekali ruce, obnovili by trest smrti a vůbec by se při ukládání trestů vraceli do středověku. Bohužel z vlastní zkušenosti vím, že i některé alternativní tresty nemají rády ani mnohé instituce. Například městské úřady nesou nelibě to, že při výkonu obecně prospěšných prací musí pro splnění vytvořit určité podmínky, jako jsou dohled nad odsouzenými, zajištění náradí, šatny apod. a přínos považují de facto za minusový a je zatěžující. Neuvědomují si ale, že pro společnost je přínos jak po ekonomické stránce, tak i po stránce preventivní značný.

Seznam tabulek

Tabulka 1 - transformační tabulka hlavního cíle	26
Tabulka 2 - porovnání výsledků 24. otázky.....	44
Tabulka 3 - porovnání výsledků 25. otázky.....	45

Seznam grafů

Graf 1- pohlaví respondentů	28
Graf 2- věk respondentů	29
Graf 3 - vzdělání respondentů.....	29
Graf 4 - porovnání výsledků 1. otázky	30
Graf 5 - porovnání výsledků 2. otázky	31
Graf 6 - porovnání výsledků 3. otázky	31
Graf 7 - porovnání výsledků 4. otázky	32
Graf 8 - porovnání výsledků 5. otázky	32
Graf 9 - porovnání výsledků 6. otázky	33
Graf 10 - porovnání výsledků 7. otázky	33
Graf 11 - porovnání výsledků 8. otázky	34
Graf 12 - porovnání výsledků 9. otázky	35
Graf 13 - porovnání výsledků 10. otázky	35
Graf 14 - porovnání výsledků 11. otázky	36
Graf 15 - porovnání výsledků 12. otázky	36
Graf 16 - porovnání výsledků 13. otázky	37
Graf 17 - porovnání výsledků 14. otázky	37
Graf 18 - porovnání výsledků 15. otázky	38
Graf 19 - porovnání výsledků 16. otázky	39
Graf 20 - porovnání výsledků 17. otázky	39
Graf 21 - porovnání výsledků 18. otázky	40
Graf 22 - porovnání výsledků 19. otázky	40
Graf 23 - porovnání výsledků 20. otázky	41
Graf 24 - porovnání výsledků 21. otázky	41
Graf 25 - porovnání výsledků 22. otázky	42
Graf 26 - porovnání výsledků 23. otázky	42
Graf 27 - porovnání výsledků 24. otázky	43
Graf 28 - porovnání výsledků 25. otázky	45
Graf 29 - porovnání výsledků 26. otázky	46

Seznam zdrojů

Bibliografie:

BRUNOVÁ, Markéta. *Průvodce světem práva: trestní právo*. 1. vyd. Praha: Eduko, 2020. 172 s (s. 427-594). ISBN 978-80-88057-68-0

Bible: překlad 21. století. 1. vyd. Praha: Biblion, 2009. 1564 s. ISBN 978-80-87282-00-7.

HEISKANEN, Markku, AEBI, Marcelo F., BRUGGE, Willem a JEHLE, Jörg-Martin. *Evidence alternativních trestů a opatření a zjišťování míry atrice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. s. 142.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 774 s. ISBN 978-80-7367-569-1.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.

HUGO, Victor. *Zvoník od Matky Boží v Paříži*. 1. vyd. Praha: MKP, 2020. 508 s. ISBN 978-80-274-0813-9.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. s. 1216. ISBN 978-80-87212-22-6.

MADAR, Zdeněk a kol. *Slovník českého práva*. Praha: Linde, 1995. 2 sv. 1390 s. ISBN 80-85647-62-1.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 3. vyd. Praha: Portál, 2016. 271 s. ISBN 978-80-262-1154-9.

MATOUŠEK, Oldřich, ed., KODYMOVÁ, Pavla, ed. a KOLÁČKOVÁ, Jana, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. vyd. Praha: Portál, 2010. 351 s. ISBN 978-80-7367-818-0.

MATOUŠEK, Oldřich a MATOUŠKOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vyd. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

PETRUSEK, Miloslav, MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. 1. sv. ISBN 80-7184-311-3.

RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie II*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. 184 s. ISBN 978-80-7435-378-9.

OSMANČÍK, Otakar et al. *K problematice alternativních trestů a opatření*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 151 s. ISBN 80-86008-26-6.

PIKOLA, Pavel et al. *Základy práva pro posluchače České zemědělské univerzity v Praze*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008. 214 s. ISBN 978-80-213-1758-1

SOTOLÁŘ, Alexander, ŠÁMAL, Pavel a PÚRY, František. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2000. 468 s. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7.

SVOBODA, Ivo. *Úvod do studia mediace a probace*. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2005. 118 s. ISBN 80-7318-261-0.

ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. 464 s. ISBN 978-80-87576-93-9.

SOCHŮREK, Jan. *Úvod do penologie*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 80 s. ISBN 978-80-7372-287-6.

ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, ed. a DOUBRAVOVÁ, Dagmar, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2.

VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. 636 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-429-2.

Internetové zdroje:

MIKUŠOVÁ, Hana. *Novela trestních předpisů by měla vést k častějšímu ukládání peněžitých trestů* [online]. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/novela-trestnich-predpisu-by-mela-vest-k-capejsimu-ukladani-penezitych-trestu/#_ftnref31>

Kolektiv autorů. *Probační a mediační služba*. [online]. [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <<https://www.mediace.cz/cs/probacni-a-mediacni-sluzba> >

Kolektiv autorů. *Probační a mediační služba*. [online]. [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/wp-content/uploads/2022/03/statistiky_agendy_pms_2017-2021.pdf >

Kolektiv autorů. *Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce*. [online]. [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <<https://www.pmscr.cz/pro-pachatele/trest-zakazu-vstupu/> >

Kolektiv autorů. *Vývoj alternativních trestů v České republice*. [online]. [cit. 2022-05-20]. Dostupné z: <<https://justice.cz/web/msp/alternativni-tresty?clanek=vyvoj-alternativnich-trestu-v-ceske-republice> >

Zákony:

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 114/2020 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

Příloha I – dotazníkové šetření

Dotazník k bakalářské práci

Jmenuji se Lenka Průšová a děkuji za vyplnění tohoto dotazníku. Výsledky dotazníkového šetření budou použity výhradně pro potřeby mé bakalářské práce. Dotazník je určen širší veřejnosti. Cílem dotazníku je zjistit povědomí veřejnosti o Probační a mediační službě, alternativních trestech, a její názor na jejich efektivitu ve snaze o nápravu odsouzených a snížení objemu kriminality. Dotazník je zcela anonymní. Doplňte jen, prosím, Vaše pohlaví, věk a dosažené vzdělání. U každé otázky označte jen jednu odpověď. Pokud Vás bude zajímat výsledek šetření, napište mi na mailovou adresu: prusole1@uhk.cz.

Pohlaví:

- Muž
- Žena

Věk:

- 18–24
- 25–29
- 30–39
- 40–49
- 50–59
- 60–65
- 65+

Nejvyšší dosažené vzdělání:

- Základní

- Výuční obor
- Středoškolské
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

1. Slyšel/a jste někdy o formě alternativního trestu „Podmíněný trest odnětí svobody“ (dále jen PTOS)?

- Ano Ne Nevím

2. Kde jste se s pojmem PTOS nejčastěji setkal/a?

- V médiích V osobním životě Během studia Nesetkal/a Jiná ...

3. Víte, jak výkon trestu PTOS probíhá?

- Ano Ne Nevím

4. Slyšel/a jste někdy o formě alternativního trestu „obecně prospěšné práce“ (dále jen OPP)?

- Ano Ne Nevím

5. Kde jste se s pojmem OPP nejčastěji setkal/a?

- V médiích V osobním životě Během studia Nesetkal/a Jiná ...

6. Víte, jak výkon trestu OPP probíhá?

- Ano Ne Nevím

7. Myslíte, že je trest OPP efektivní pro nápravu odsouzených?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

8. Myslíte, že je trest OPP efektivní pro snížení objemu kriminality?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

9. Myslíte si, že je trest OPP efektivnější v nápravě odsouzených, než klasický trest odnětí svobody?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

10. Myslíte si, že je trest OPP efektivnější ve snižování objemu kriminality, než klasický trest odnětí svobody?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

11. Slyšel/a jste někdy o formě alternativního trestu „domácí vězení“ (dále jen DV)?

Ano Ne Nevím

12. Kde jste se s pojmem DV nejčastěji setkal/a?

V médiích V osobním životě Během studia Nesetkal/a Jiná ...

13. Víte, jak výkon trestu DV probíhá?

Ano Ne Nevím

14. Myslíte, že je trest DV efektivní pro nápravu odsouzených?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

15. Myslíte, že je trest DV efektivní ve snižování objemu kriminality?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

16. Myslíte si, že je trest DV efektivnější v nápravě odsouzených, než klasický trest odnětí svobody?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

17. Myslíte si, že je trest DV je efektivnější ve snižování objemu kriminality, než klasický trest odnětí svobody?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

18. Setkal/a jste se někdy s pojmem “Probační a mediační služba“ (dále jen PMS)?

Ano Ne Nevím

19. Kde jste se s pojmem PMS nejčastěji setkal/a?

V médiích V osobním životě Během studia Neseťkal/a Jiná ...

20. Víte, co je náplní práce PMS?

Ano Ne Nevím

21. Myslíte, že je dohled PMS efektivní pro nápravu odsouzených?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

22. Alternativní tresty jsou soudem udělovány v případech, pokud odsouzený spáchal:

- Přestupek Přečin Zločin Nevím

23. Myslíte si, že jsou alternativní tresty určeny i pro nezletilé či mladistvé?

- Ano Ne Nevím

24. Jaká je podle Vás největší výhoda alternativních trestů pro běžnou společnost? (možnost zadat více odpovědí)

- Jsou méně nákladné pro stát
- Eliminují negativní projevy spojené s uvězněním
- Pachatel není vytržen ze svého rodinného prostředí
- Pachatel může lépe napravit a uhradit škody
- Věznice nebudou tolik přeplněné
- Nevím
- Jiný (na řádek níže uveďte prosím, jaký)

.....
.....

25. Jaká je podle Vás největší nevýhoda alternativních trestů pro běžnou společnost? (možnost zadat více odpovědí)

- Pachatelé jsou na svobodě, a mohu představovat hrozbu
- Jsou moc mírné
- Neodradí pachatele od trestné činnosti
- Nevím

Jiný (*na řádek níže uveďte prosím, jaký*)

.....
.....

26. Jaký alternativní trest je podle Vás nejúčinnější?

Podmíněný trest odnětí svobody

Trest domácího vězení

Trest obecně prospěšných prací